

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Suzana Vahtarić

**Lokalno partnerstvo Brežice v postopku
iskanja lokacije za odlagališče NSRAO**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Suzana Vahtarić

Mentor: izr. prof. dr. Drago Kos

**Lokalno partnerstvo Brežice v postopku
iskanja lokacije za odlagališče NSRAO**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvaljujem se vsem mojim domačim, staršem za vero in zaupanje vame, ter tebi Izidor, za potrpežljivost in pomoč v času ustvarjanja tega dela. Brez vaše podpore ne bi dosegla tega, kar sem!

Zahvala velja tudi predstavnikom Lokalnega partnerstva Brežice in ARAO ter mentorju, izr. prof. dr. Dragu Kosu, saj se je nastajanje mojega diplomskega dela razpotegnilo na daljše obdobje.

Hvala vam!

Lokalno partnerstvo Brežice v postopku iskanja lokacije za odlagališče NSRAO

V Sloveniji poteka kombiniran postopek iskanja lokacije odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov (NSRAO). Za omenjeni postopek, ki ga vodi ARAO, je značilno, da poleg tehničnih značilnosti enakovredno obravnava tudi družbeno sprejemljivost. Po več poskusih je lokacija Gornji Lenart v brežiški občini postala potencialna lokacija odlagališča. V občini Brežice je bilo v letu 2006 ustanovljeno lokalno partnerstvo, v katerem sodelujejo trije partnerji; ARAO, občina in prebivalstvo. Delovanje lokalnega partnerstva poteka preko vodstvenega odbora in tematskih pododborov. Lokalno partnerstvo Brežice omogoča civilni družbi, skozi delovanje v odborih lokalnega partnerstva, soodločanje v postopku iskanja odlagališča NSRAO v občini Brežice.

Informiranje javnosti o delovanju lokalnega partnerstva preko spletne strani ne zagotavlja dvosmernega pretoka informacij. Na podlagi povratnih informacij, mnenj in razmišljanj bi lahko lokalno partnerstvo dopolnjevalo komunikacijske aktivnosti in dosegalo večje učinke. Vendar se za to niso odločili. Strokovnjaki ugotavljajo, da je proces informiranja v slovenskih primerih lokalnih partnerstev preveč selektiven oziroma ciljno usmerjen in ne dosega visokih kriterijev, načeloma zagotovljenih z Aarhuško konvencijo.

Ključne besede: Lokalno partnerstvo Brežice, odlagališče NSRAO, Občina Brežice, civilna družba

Local partnership Brežice in site selection process for LILW repository

Local partnership Brežice in process of site selection for LILW repository Slovenia is performing combined approach regarding site selection process for low and intermediate radioactive waste repository (LILW). Fore mentioned process, which is lead by ARAO, takes technical features and public acceptability into equal consideration. Gornji Lenart, which is part of Brežice municipality has become a potential repository location. In 2006 ARAO, Brežice municipality and local population established a local partnership. This partnership is being led by management board and subcommittees. It allows participation of civil society regarding site selection for LILW repository in Brežice municipality through its committees.

Informing the public about local partnership activities through website does not ensure flow of information in both ways. Local partnership could be more informative and more effective based on feedback, opinions and thoughts from public, though they did not decide for this option. Experts find the process of informing in Slovenian local partnerships too selective and narrowly targeted and does not ensure standards set by Aarhus convention.

Key words: Brežice Local partnership, LILW repository, Brežice municipality, civil society actors

KAZALO:

1 UVOD	8
2 METODOLOŠKI NAČRT	10
2.1 Opredelitev obravnavane problematike	10
2.2 Namen in cilji diplomskega dela	10
2.3 Opredelitev pojmov	11
2.3.1 Lokalno partnerstvo Brežice	11
2.3.2 Javnost in civilno družbeni akterji	12
2.4 Struktura diplomskega dela	12
2.5 Uporabljena metodologija	13
3 POSTOPEK ISKANJA LOKACIJE ODLAGALIŠČA NSRAO	14
3.1 Postopek iskanja odlagališča NSRAO v Sloveniji	14
3.1.1 Izbor lokacije s kriteriji	15
3.1.2 Pridobivanje lokacij z zbiranjem ponudb	15
3.1.3 Kombiniran postopek	16
3.1.4 Potek kombiniranega postopka	19
3.2 Postopek iskanja odlagališča NSRAO v občini Brežice	23
3.3 Družbena sprejemljivost/nesprejemljivost v začetni fazi v občini Brežice	25
4 LOKALNO PARTNERSTVO BREŽICE	27
4.1 Ustanovitev Lokalnega partnerstva Brežice	27
4.2 Namen in cilji Lokalnega partnerstva Brežice	28
4.3 Financiranje	30
4.4 Delovanje	31
4.5 Model partnerstva	32
4.5.1 Vodstveni odbor	33
4.5.2 Tematski pododbori	34
4.5.2.1 Odbor Dečno selo	35
4.5.3 Nacionalni odbor	35
4.6 Javnost delovanja odborov	36
4.7 Tajništvo Lokalnega partnerstva Brežice	37
4.8 Vključevanje civilno družbenih akterjev	37
4.9 Načini informiranja javnosti o delovanju Lokalnega partnerstva Brežice	39
5 SPLETNA STRAN LOKALNEGA PARTNERSTVA BREŽICE	42
5.1 Spletna stran Lokalnega partnerstva Brežice	42
5.1.1 Informiranje preko spletne strani	42
5.2 Modeli komuniciranja na internetu	45
5.2.1 Enosmerna ali dvosmerna komunikacija	45
5.2.2 Sinhrona ali asinhrona komunikacija	47
5.3 Učinki spletne strani	47
5.4 Predlogi izboljšav	48
6 ZAKLJUČEK IN SKLEPI	50
7 LITERATURA	57

KAZALO SLIK IN TABEL:

Slika 3.1: Shema postopka iskanja lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO	17
Slika 3.2: Shema postopka iskanja lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO s prikazom berljivega prvega dela postopka med dvema konferencama.....	178
Slika 3.3: Shema kombiniranega postopka pridobivanja lokacije	20
Slika 3.4: Shema 2. stopnje postopka za izbor lokacije odlagališča NSRAO.	212
Slika 3.5: Prikaz celotnega postopka iskanja lokacije s predvidenimi koraki	23
Slika 4.1: Organizacijska shema Lokalnega partnerstva Brežice	33
Slika 4.2: Splošna organiziranost Lokalnega partnerstva Brežice.....	34
Slika 5.1: Naslovnica spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice	44
Tabela 4.1: Finančni načrt izvedbe posameznih komunikacijskih aktivnosti v Lokalnem partnerstvu Brežice v letu 2009 v evrih	30

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC:

ARAO - Agencija za radioaktivne odpadke

CIP – Cowam in Practice

CSRAO - Centralno skladišče radioaktivnih odpadkov

COWAM - Community Waste Management

DAD - (decide-announce-defence – odločiti-objaviti-obraniti)

DLN - državni lokacijski načrt

LPB - Lokalno partnerstvo Brežice

MAAE - Mednarodna agencija za atomsko energijo

NEK - Nuklearna elektrarna Krško

NIMBY efekt – (Not In My Back Yard – ne na mojem dvorišču)

RAO - radioaktivni odpadki

NSRAO - nizko in srednje radioaktivni odpadki

VO - Vodstveni odbor

1 UVOD

Slovenija se je z gradnjo Nuklearne elektrarne Krško v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja in njenim zagonom 1981. leta uvrstila med t. i. jedrske države. Med njimi pa ostaja Slovenija ena redkih držav, ki za radioaktivne odpadke - tako visoke kot tudi nizko in srednje radioaktivne odpadke – še nima trajne rešitve. Za že obstoječe odpadke ima država le začasne rešitve, in sicer skladišče na lokaciji Nuklearne elektrarne Krško ter Centralno skladišče v Brinju, kjer se hranijo radioaktivni odpadki iz medicine, industrije in raziskovalne dejavnosti. Iskanje rešitve trajnega odlagališča je Vlada Republike Slovenije naložila Agenciji za radioaktivne odpadke (v nadaljevanju ARAO), ki jo je Vlada ustanovila leta 1991.

Iz centra mesta Brežice se ob jasnem vremenu vidi nekaj kilometrov oddaljena Nuklearna elektrarna Krško (v nadaljevanju NEK). In ravno njena bližina in nemoč Brežičanov, da bi v preteklosti iz njenega naslova iztržili dodaten evro, sta bila ena od razlogov, da se je občina odločila za sodelovanje v postopku iskanja trajnega odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov (v nadaljevanju NSRAO). NEK je bila namreč v času gradnje vsiljena v okolje, posredne koristi od nje pa je skozi nadomestila prejemale pretežno občina Krško, čeprav delež glede na število prebivalcev dobivajo tudi sosednje občine. Prebivalci predela Brežic, ki s svojih domov zrejo v NEK, se zavedajo, da je nujno potrebno poiskati trajno in tehnično izpopolnjeno rešitev odlaganja radioaktivnih odpadkov, ki se zdaj skladiščijo na objektu NEK. Kot pravijo tisti domačini, ki so aktivni v Lokalnem partnerstvu Brežice, bo odlagališče nekje v bližini NEK-a, zato so ponudili lokacijo v Vrbini pri Gornjem Lenartu v občini Brežice, skoraj zrcalno čez reko Savo od krške lokacije. Ne glede na odločitev, kje bo bodoče odlagališče NSRAO zgrajeno, zahtevajo, da odlagališče NSRAO ustreza vsem tehničnim kriterijem varnosti in da bo hkrati sprejemljivo tako za državo, sosednji občini in predvsem za okoliško prebivalstvo, ki bo ves svoj vek živel z odlagališčem. Zato želijo 'kompenzirati' prisotnost odlagališča NSRAO skozi t. i. nadomestilo, v zameno za jedrski objekt v neposrednem okolju. V Sloveniji poteka kombiniran postopek iskanja lokacije za odlagališče NSRAO, ki enakovredno obravnava tako tehnične značilnosti kot družbeno sprejemljivost. Izbor lokacije odlagališča bi morali opraviti že konec leta 2008, a je v postopku

iskanja primerne lokacije za odlagališče Občinski svet Občine Krško lokacijo v Vrbini potrdil julija 2009 (Občina Krško 2009), Vlada Republike Slovenije pa decembra 2009. V postopek iskanja lokacije odlagališča NSRAO so se priključile vse tri posavske občine: Brežice, Krško in Sevnica¹. Pri tem se je že pri prvi potencialni lokaciji bodočega odlagališča v občini Brežice zapletlo ob močni civilni iniciativi, ki je uspela prepričati neprepričane v škodljivost tovrstnega odlagališča v domačem okolju na območju rudniških vpadnikov v Globokem. Kljub enakovrednosti tehničnega in družbenega vidika pri sprejemanju potencialne lokacije to ni zagotovilo, da bodo prizadeti prebivalci takšen objekt tudi sprejeli v svojem okolju. Tudi v naši državi tako kot po vsem svetu obstaja močno nasprotovanje prebivalcev objektom, ki veljajo kot tvegana za okolje. To je najverjetneje v veliki meri povezano z nizko stopnjo splošnega zaupanja v državne institucije ter s predsodki in neznanjem glede radioaktivnih odpadkov ter njihove škodljivosti za zdravje ljudi. V primeru Posavcev pa tudi iz izkušenj ob gradnji NEK, lokacijo katere je izbrala politika brez vključenosti lokalnega okolja. Prebivalci se po eni strani zavedajo, da odlagališče NSRAO v državi nujno potrebujemo in je tudi zakonsko pogojeno, enako so prepričani, da bo glede na objekt NEK najverjetneje nekje v njegovi bližini, po drugi strani pa tudi za tukajšnje prebivalce ali vsaj del le-teh kljub desetletjem sobivanja z NEK velja t. i. NIMBY (Not In My Back Yard – ne na mojem dvorišču) efekt. V občini Brežice se je tako oblikovala civilna iniciativa, ki je zrušila dve potencialni lokaciji odlagališča, v Globokem in Cerkljah ob Krki, pri tretji lokaciji v Vrbini pri Gornjem Lenartu v Krajevni skupnosti Šentlenart pa se to ni zgodilo. Ravno osveščanja prebivalstva o radioaktivnih odpadkih in skladiščenju le-teh je ena pglavitnih nalog Lokalnega partnerstva Brežice. To deluje kot vmesna roka med Občino Brežice, ARAO in zainteresiranimi občani, ki se udeležujejo v Vodstvenem odboru in tematskih pododborih. Lokalno partnerstvo Brežice poskuša z informiranjem javnosti dvigniti raven osveščenosti o tem segmentu sodobnega odpada na različne načine, eden teh je informiranje širše javnosti o radioaktivnih odpadkih in postopkih umeščanja skladišča NSRAO v lokalni prostor ter obveščanje o delovanju partnerstva preko spletne strani².

---

¹ Občina Sevnica je iz postopka izstopila, tako da sta v izboru najprimernejše lokacije za odlagališče NSRAO ostali dve sosednji posavski občini, Brežice in Krško.

² Spletni naslov Lokalnega partnerstva Brežice je <http://www.lokalnpartnerstvo.si>.

2 METODOLOŠKI NAČRT

2.1 Opredelitev obravnavane problematike

V zadnjih letih sta v sodobnem svetu vse bolj aktualni temi vključevanje civilne družbe ter kakovostno informiranje širše javnosti na področju okoljskih tem. Temu je bilo namenjeno precej pozornosti tudi v postopku iskanja lokacije NSRAO v naši državi. V samem postopku iskanja odlagališča NSRAO imajo pomembno vlogo tudi lokalna partnerstva, s katerimi v Sloveniji pred izborom lokacije za odlagališče NSRAO še ni bilo veliko izkušenj. Zato so se slovenski strokovnjaki pri pripravljanju modela lokalnega partnerstva oprli na izkušnje iz tujine. Že sestava lokalnega partnerstva pogojuje vključenost predstavnikov iz lokalnega okolja in jim omogoča odločanje v postopku. Pravno podlago pravice do informiranja javnosti in sodelovanja civilne družbe zagotavlja Aarhuška konvencija, katere podpisnica je tudi naša država.

2.2 Namen in cilji diplomskega dela

Namen diplomskega dela je predstaviti postopek iskanja lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO, ki poteka v Republiki Sloveniji, s poudarkom na postopku v občini Brežice, ter delovanje Lokalnega partnerstva Brežice. Predstavila bom načine informiranja javnosti v lokalnem partnerstvu v občini Brežice, s poudarkom na informiranju preko njihove spletne strani. Skušala bom ugotoviti vlogo medijev pri sooblikovanju javnega mnenja v postopku izbora lokacije za odlagališče NSRAO v občini Brežice, saj naj bi večina medijev pretežno enosmerno delovala.

Ugotoviti želim, ali javnost lahko sodeluje v postopku odločanja in nakazati, kako bi lahko še bolj sodelovala.

Osredotočila se bom na informiranje javnosti prek spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice. Ugotoviti želim tudi razlike v pogledih na učinkovitost informiranja javnosti s strani Lokalnega partnerstva Brežice preko spletne strani, in sicer med predstavniki treh partnerjev: ARAO, Občino Brežice ter občani, ki naj bi sodelovali v omenjenem lokalnem partnerstvu.

Cilj diplomskega dela je ugotoviti, ali civilna družba lahko in ali dejansko sodeluje in soodloča v lokalnem partnerstvu, ki se izvaja v občini Brežice.

Moja teza je naslednja:

Lokalno partnerstvo Brežice omogoča civilni družbi soodločanje v postopku iskanja odlagališča NSRAO v občini Brežice. Čim bolj bo medijsko komuniciranje s poudarkom preko spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice interaktivno, tem bolj bo delovanje Lokalnega partnerstva Brežice učinkovito.

2.3 Opredelitev pojmov

2.3.1 Lokalno partnerstvo Brežice

Slovenija pred iskanjem lokacije odlagališča NSRAO ni imela izkušenj z lokalnimi partnerstvi, zato se je ARAO zgledovala po izkušnjah iz tujine. Izbrala je belgijski model partnerstva, ki je prilagodljiv okolju, v katerem se izvaja. Tako so pri njegovi aplikaciji v postopku iskanja odlagališča NSRAO v Sloveniji model³ partnerstva prilagodili. Sestavljajo ga vodstveni odbor in posamezni pododbori, predvideva pa tudi nacionalni odbor, ki ni zaživel.

Lokalno partnerstvo Brežice se je v občini Brežice vzpostavilo kot pogodbeni status med Občino Brežice in ARAO, in sicer za čas do sprejema Državnega lokacijskega načrta⁴ za odlagališče NSRAO s strani Vlade Republike Slovenije ter objave v Uradnem listu Republike Slovenije.

Kot izhaja iz Pogodbe o izvrševanju lokalnega partnerstva, ki jo je občina Brežice podpisala z ARAO februarja 2006, je Vodstveni odbor stalno telo lokalnega partnerstva, ki koordinira in usmerja delovanje lokalnega partnerstva ter sprejema odločitve v njegovem imenu. V 10-članskem Vodstvenem odboru lokalno skupnost zastopa sedem občanov, ARAO pa zastopajo do trije predstavniki.

---

³ Glej več v poglavjih 4.5 in 4.5.1.

⁴ Državni lokacijski načrt je državni izvedbeni prostorski akt, ki podrobneje načrtuje prostorsko ureditev državnega pomena. Določa lokacijske pogoje in prostorske ukrepe.

2.3.2 Javnost in civilno družbeni akterji

Civilna družba vključuje vse družbene skupine, celoto prostovoljnih državljskih in družbenih organizacij, tako formalne strukture, kot so društva, organizacije in klubi, ki imajo svoje statute, kot tudi neformalna družbena mrežja⁵. Civilna družba lahko obstaja samo avtonomno v odnosu do kapitala in države. Kar pomeni, da avtonomija od države izključuje iz civilne družbe tiste organizacije, ki si prizadevajo osvojiti pozicije javne oblasti, avtonomija od kapitala pa izključuje tiste organizacije, ki so profitno usmerjene (ibid.).

Akterji civilne družbe vstopajo v javno sfero, v tej pa tekmujejo z ostalimi akterji, kot so mediji ter politični in ekonomski akterji. Javnost deluje v javni sferi, ne pa tudi v političnem sistemu ter političnih procesih, medtem ko civilno družbeni akterji delujejo v političnem sistemu ter političnih procesih, kot je npr. odločanje. Civilno družbeni akterji imajo znotraj javne sfere nalogo ohranjati javno sfero kot specifični družbeni prostor, v katerem potekajo komunikacijski procesi med različnimi akterji.

2.4 Struktura diplomskega dela

V prvem delu diplomskega dela bom podrobneje predstavila potek iskanja lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO, ki se trenutno izvaja v Republiki Sloveniji ter v občini Brežice.

V drugem delu sledi predstavitev Lokalnega partnerstva Brežice, njegove organiziranosti in poslanstva. Hkrati bom v tem delu raziskala načine obveščanja javnosti o delovanju Lokalnega partnerstva Brežice in pomenu odlagališča NSRAO.

V zadnjem delu pa bom s pomočjo analize spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice ter analize strukturnih intervjujev predstavila pomen informiranja preko spletne strani, in sicer z vidika treh sodelujočih partnerjev: ARAO, Občine Brežice in občanov oz. civilno družbenih akterjev v občini Brežice.

---

⁵ Glej Metodologija vključevanja nevladnih organizacij v pripravo, izvajanje in vrednotenje politik in pravnih aktov na državni ravni. 2005. Strokovna skupina pri Centru za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij.

Ugotoviti bom tudi skušala, ali se javnost lahko odziva na informiranje preko spletne strani oziroma ali je komuniciranje z javnostjo preko spletne strani obojesmerno. Seveda bom podala tudi svoje predloge izboljšav informiranja javnosti preko spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice.

2.5 Uporabljena metodologija

Pri pisanju diplomske naloge sem uporabila naslednjo metodologijo:

- analizo in interpretacijo primarnih virov (spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice, ARAO in drugih),
- študijo primera (spletna stran Lokalnega partnerstva Brežice),
- standardiziran intervju (intervju z mag. Nadjo Železnik iz ARAO, intervju s predstavnikom Občine Brežice v partnerstvu Aleksandrom Denžičem in intervju s predsednikom Vodstvenega odbora Lokalnega partnerstva Brežice Stanetom Preskarjem)⁶,
- analizo in interpretacijo sekundarnih virov (izbrane literature in strokovnih člankov).

---

⁶ Intervjuji so na vpogled v osebni arhivu.

3 POSTOPEK ISKANJA LOKACIJE ODLAGALIŠČA NSRAO

3.1 Postopek iskanja odlagališča NSRAO v Sloveniji

V svetu velja kot najbolj primeren način rešitve ravnanja z NSRAO odložitve oz. izgradnja trajnega odlagališča, ki ga Slovenija še nima. Za obstoječe radioaktivne odpadke sta sicer v državi dve skladišči, vendar to nista trajni odlagališči; in sicer na lokaciji NEK za njene potrebe ter Centralno skladišče v Brinju, kjer se hranijo radioaktivni odpadki iz medicine, industrije in raziskovalne dejavnosti⁷.

Postopek iskanja lokacije odlagališča NSRAO je v Sloveniji sicer že potekal v letih 1990-1993, vendar je bil neuspešen in predčasno zaključen brez opravljenega izbora lokacije.

Izbor lokacije je najpomembnejši in najzahtevnejši korak na poti do izgradnje odlagališča, ki se na eni strani sooča z močnim odklonilnim stališčem javnosti, na drugi strani pa s še vedno živim spominom na neuspešen poizkus v preteklosti. ARAO je zato nov postopek zgradila na naslednjih temeljnih načelih:

- *Postopek mora biti za javnost transparenten, saj ima možnost za uspeh le postopek, pri katerem bo javnost vključena v postopke odločanja.*
- *Postopek naj bo že v izhodišču postavljen fleksibilno, da se bo lahko odzival in prilagajal spremenjenim situacijam; kakovost naj ima prednost pred izpolnjevanjem rokov.*
- *Pridobivanje oziroma zagotavljanje družbene sprejemljivosti kot eden ključnih in najbolj omejujočih kriterijev v postopku izbora lokacije mora imeti v postopku ustrezno težo in mora biti pomaknjen v zgodnejšo fazo izbora, če ne že v sam začetek izbora (Mele 2002, 3).*

V potekajočem postopku iskanja lokacije za izgradnjo trajnega odlagališča NSRAO je ARAO preučila različne postopke, ki so jih uporabile druge države.

---

⁷ Več o tem v Strategiji ravnanja z NSRAO.

V grobem so jih ločili v tri skupine, med katerimi ni ostre meje, razlikujejo pa se predvsem glede na to, kdaj in kako se vključi javnost v postopek odločanja o lokaciji NSRAO. Tako ločijo:

- izbor lokacije s kriteriji,
- pridobivanje lokacij z zbiranjem ponudb ter
- kombiniran postopek izbora, ki zajema oba predhodna pristopa.

3.1.1 Izbor lokacije s kriteriji

Izbor lokacij s kriteriji ocenjuje primernost lokacij v več stopnjah po že vnaprej znanih kriterijih. Ocenjuje se tehnična, ekonomska in družbena sprejemljivost lokacije. Boljše ocenjene lokacije se obdelujejo v naslednji fazi. Gre za tehnični izbor, ki je znan pod kratico D-A-D (odločiti-objaviti-obraniti ali decide-announce-defence). V postopku izbora s kriteriji javnost nima možnosti neposrednega vpliva, zato Mele ugotavlja, da v novejšem času ni posebej popularen.

3.1.2 Pridobivanje lokacij z zbiranjem ponudb

Ta postopek je nasprotje prvemu. Temelji na prostovoljnem sodelovanju lokalnih skupnosti v postopku, v katerem nosilec izvedbe postopka za izbor lokacije povabi lokalne skupnosti ali ustrezne organizirane posameznike. Vse ponudbe so ocenjene s predpisanimi kriteriji, kasneje se izvedejo raziskave, ki potrdijo primernost ali neprimernost lokacije.

Le če je potencialna lokacija ocenjena kot primerna in ustrezna varnostnim kriterijem, lahko tako lokacijo tudi potrdimo kot primerno (Mele 2002, 3).

Prostovoljnost se spoštuje skozi celoten postopek, tako da lahko lokalna skupnost izstopi v kateri koli fazi postopka. Zato je zelo primerno ustrezno stimulirati lokalne skupnosti za sodelovanje s finančnimi nadomestili.

Kljub temu, da na prvi pogled postopek daje vtis velike demokratičnosti in odprtosti, je v praksi pokazal veliko šibkih točk in slabo zmožnost odzivati se na konkretne situacije, zato se v čisti obliki praktično ne uporablja (ibid.).

3.1.3 Kombiniran postopek

Ta postopek delno vključuje oba zgoraj omenjena postopka. Tu je v izbor lokacije s kriteriji vključen tudi proces pogajanj oziroma so vanj vključene dejavnosti, značilne za postopek pridobivanja lokacij z zbiranjem ponudb. Postopek zagotavlja visoko vključenost javnosti in obstaja v mnogih različicah. Za vse različice je značilno, da prva faza postopka vsebuje kabinetno vrednotenje lokacij z uporabo tehničnih kriterijev. Temu delu sledi faza pogajanj z lokalnimi skupnostmi, ki so bile izbrane v kabinetnem vrednotenju.

Le če so pogajanja uspešna, je lokacija predmet nadaljnje obravnave, vrednotenja ter tudi raziskav na terenu z namenom oceniti primernost potencialne lokacije (Mele 2002, 3).

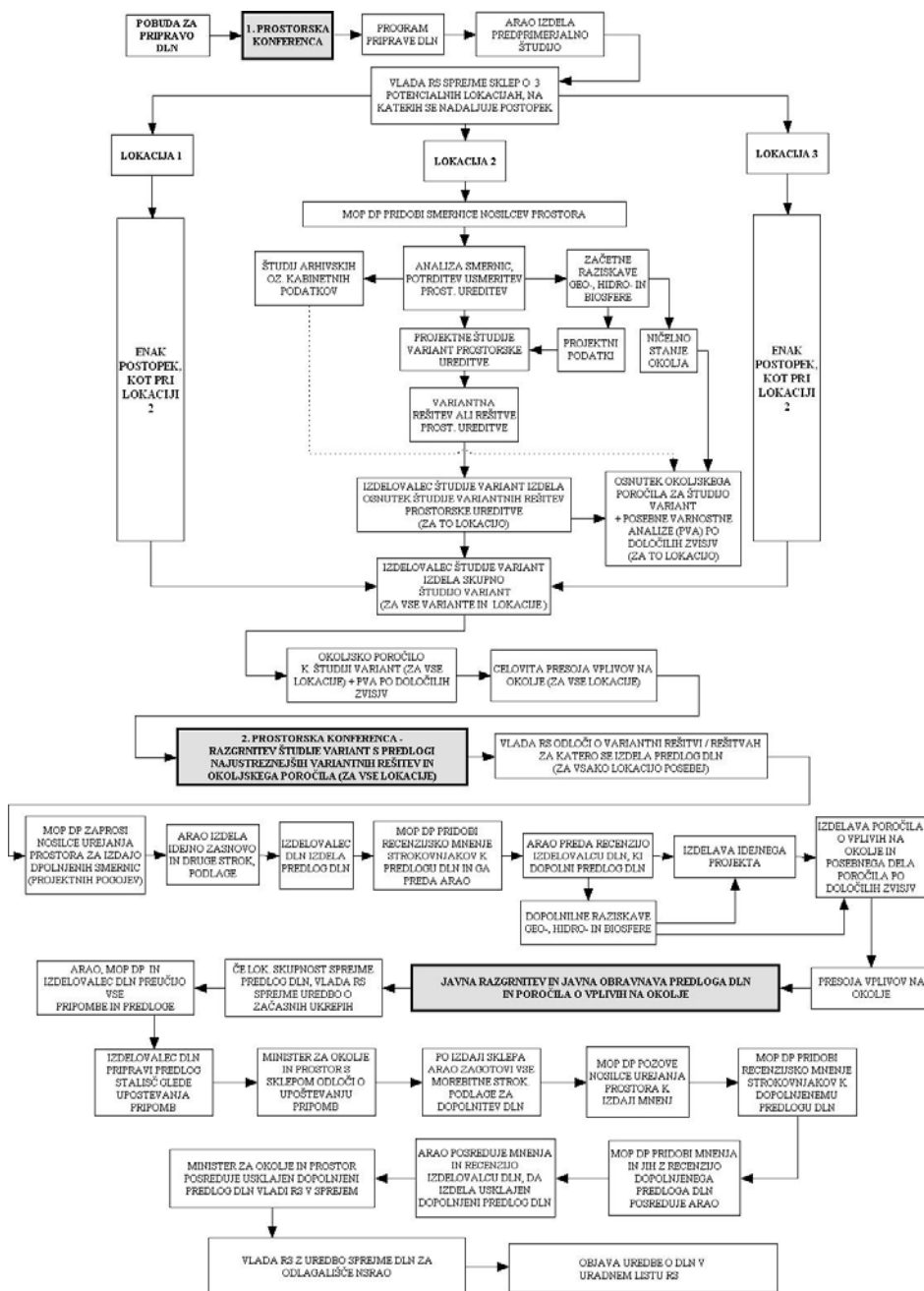
»ARAO se je odločila za kombiniran postopek, ker je fleksibilen, transparenten in ker predvideva vključevanje javnosti v postopek že od samega začetka.« (ibid.) »Zato je ta kombiniran postopek iskanja lokacije odlagališča NSRAO v novjšem času najbolj uveljavljen postopek v svetu,« še meni Mele.

T. i. kombiniran postopek iskanja lokacije upošteva tako tehnične kriterije kot vidik družbene sprejemljivosti. Ocenjuje se primernost lokacije v več stopnjah, po vnaprej določenih kriterijih (glej Slika 3.1).

Trenutno potekajoči postopek iskanja lokacije odlagališča NSRAO je pričel leta 1999, končal pa naj bi se do leta 2013, ko naj bi bilo odlagališče NSRAO že zgrajeno (ARAO 2009b, 62).

Slika 3.1: Shema postopka iskanja lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO do sprejetja uredbe o DLN za odlagališče NSRAO

Vir: Lokalno partnerstvo Brežice (2008c).

Na naslednji strani:

Slika 3.2: Shema postopka iskanja lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO s prikazom bolj jivega prvega dela postopka med dvema konferencama

Iskanje primerne lokacije in tudi sama gradnja in zapiranje odlagališča NSRAO poteka po naslednjih korakih:

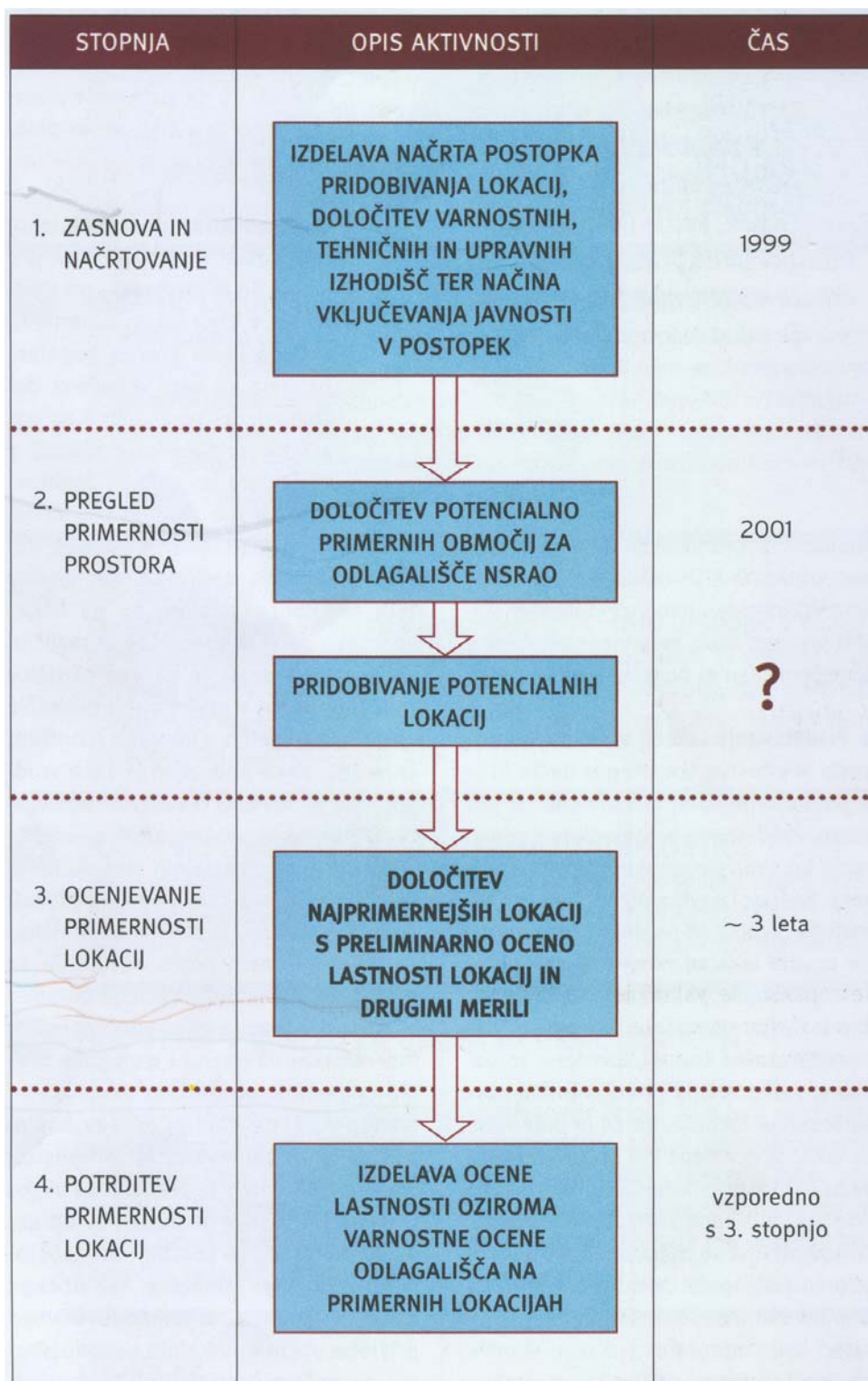
- izbor lokacije odlagališča,
- projektiranje in priprava na gradnjo odlagališča, ki naj bi potekala hkrati s pridobivanjem lokacije odlagališča,
- gradnja odlagališča, ki mora potekati v skladu s predpisi in varnostnimi zahtevami za gradnjo tovrstnih objektov,
- poskusno in redno obratovanje odlagališča, ki se bo začelo s prvim sprejemom NSRAO in končalo z dokončnim prenehanjem sprejemanja NSRAO,
- zapiranje odlagališča, ki se bo začelo tedaj, ko odlagališče ne bo več sprejemalo radioaktivnih odpadkov in se bo začelo zapiranje v skladu s programom,
- aktivni upravni nadzor se začne, ko so opravljene vse dejavnosti oddaje v upravni nadzor in ko pristojni upravni organ prevzame pristojnost za dolgoročni nadzor objekta in
- pasivni upravni nadzor, ki zajema hranjenje podatkov o odlagališču in nadzor nad lastništvom zemljišča (ibid., 10).

3.1.4 Potek kombiniranega postopka

Kombinirani postopek izbora lokacije je v skladu s priporočili Mednarodne agencije za atomsko energijo (v nadaljevanju MAAE) razdeljen na štiri stopnje (glej Slika 3.3):

- zasnovu in načrtovanje,
- pregled primernosti prostora,
- ocenjevanje primernosti lokacij ter
- potrditev primernosti lokacij.

Slika 3.3: Shema kombiniranega postopka pridobivanja lokacije

Vir: Raopis (2002, 4).

Opis kombiniranega postopka:

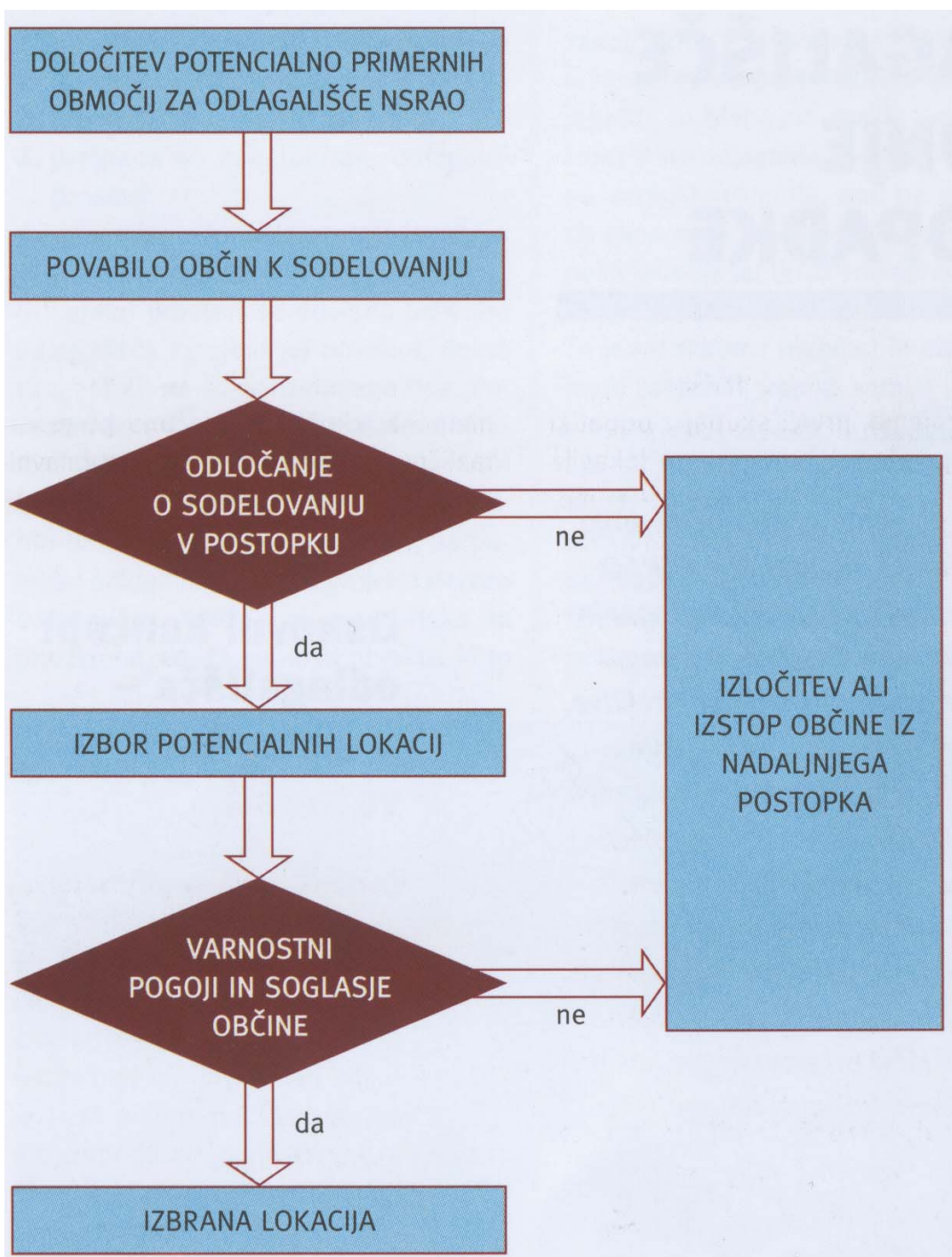
Prva stopnja kombiniranega postopka izbora lokacije odlagališča NSRAO zajema izdelavo načrta celotnega postopka pridobivanja lokacije ter določitev varnostnih, tehničnih in upravnih izhodišč ter načine vključevanja javnosti v postopek in je kot taka zelo zahtevna.

Druga stopnja (glej Slika 3.4) predvideva dve fazi izvajanja, in sicer določitev potencialno primernih območij za odlagališče NSRAO ter pridobitev potencialnih lokacij. ARAO v drugem delu te stopnje vzpostavi sodelovanje z občinami ter z integralnim ocenjevanjem opredeli lokacije, primerne za nadaljnji postopek.

Na tretji stopnji se v primeru več prijav lokalnih skupnosti izvede predprimerjalna študija. Opredelijo se najprimernejše lokacije s preliminarno oceno lastnosti lokacij in drugimi merili. Tako se izberejo tri najprimernejše lokacije (Mele 2002, 4) in se začnejo terenske raziskave. Prav tako se izvajajo sodelovalne delavnice za lokalno skupnost, vzpostavi se lokalno partnerstvo ter sklene pogodba o sodelovanju z lokalno skupnostjo (Železnik in Kralj 2005, 5).

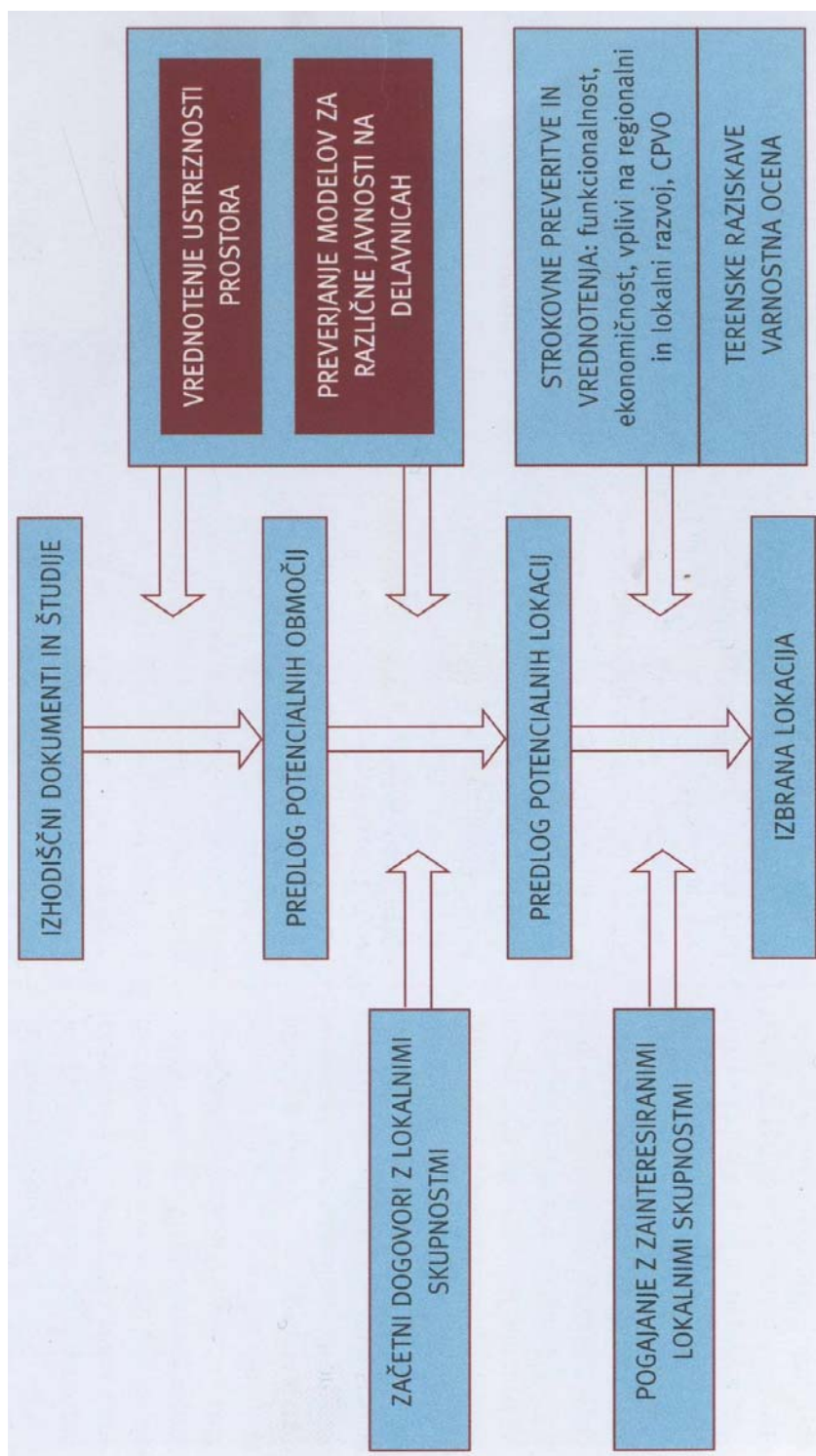
Četrta stopnja predvideva potrditev primernosti lokacije, in sicer z dodatnimi terenskimi raziskavami, izdelavo varnostne ocene odlagališča NSRAO na primernih lokacijah, presojo vplivov odlagališča na okolje. Končen rezultat četrte stopnje je izbor primerne lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO (Mele 2002, 5).

Slika 3.4: Shema 2. stopnje postopka za izbor lokacije odlagališča NSRAO

Vir: Raopis (2002, 5).

Slika 3.5 : Prikaz celotnega postopka iskanja lokacije s predvidenimi koraki

Vir: Raopis (2002, 5).

3.2 Postopek iskanja odlagališča NSRAO v občini Brežice

Informacijske aktivnosti so se v Krajevni skupnosti Globoko, kjer se je v občini Brežice nahajala prva potencialna lokacija za odlagališče NSRAO, začele že v decembru 2005, takoj po sprejetju sklepa Vlade RS o nadaljevanju umeščanja odlagališča NSRAO v treh posavskih občinah. Krajanje so si na lastno iniciativo ogledali Centralno skladišče radioaktivnih odpadkov (v nadaljevanju CSRAO) v Brinju pri Ljubljani ter Informacijski center o jedrski tehnologiji.

Svet Krajevne skupnosti Globoko je že decembra 2005 imenoval dva predstavnika krajevne skupnosti za sodelovanje v Vodstvenem odboru lokalnega partnerstva, člani sveta Krajevne skupnosti Globoko pa so se podrobno seznanili s postopki umeščanja in konceptom odlagališča NSRAO na več sestankih še v letu 2005.

Pripravljalne aktivnosti za vzpostavitev lokalnega partnerstva in podpis sporazuma o lokalnem partnerstvu so se na območju celotne občine Brežice začele na podlagi dokumenta ARAO »Komunikacijske aktivnosti v podporo vzpostavitvi lokalnega partnerstva«, v sklopu katerega je bil izdelan tudi operacijski načrt izvajanja aktivnosti za občino Brežice. Vključeni so bili lokalni odločevalci na nivoju celotne občine, komunikacijske aktivnosti pa so potekale tudi za splošno javnost v občini in v Krajevni skupnosti Globoko posebej (obveščanje preko spletnih strani občine, ARAO in lokalnih medijev, predstavitve za zainteresirane skupine, dopisi na vsa gospodinjstva o aktivnostih s povabilom k sodelovanju in podobni načini).

Pristop Občine Brežice k lokalnem partnerstvu je obravnaval občinski svet 20. 2. 2006 (Lokalno partnerstvo Brežice 2008) na svoji redni seji, kjer so podprli tako obliko sodelovanja. Zato sta Občina Brežice in ARAO konec februarja 2006 podpisali krovni Sporazum o lokalnem partnerstvu, ki je le prilagodil vsebinske teze za območje potencialne lokacije Globoko v brežiški občini in ki predstavlja podlago za aktivno vključevanje občanov v sprejem državnega lokacijskega načrta za odlagališče NSRAO.

S tem je bil dosežen korak naprej od enosmernega informiranja o dogajanjih, stališčih in pomislekih tako s strani ARAO kot tudi s strani občanov. Na podlagi

tega sporazuma sta agencija ARAO in Občina Brežice podpisali tudi Pogodbo o izvrševanju lokalnega partnerstva in Pogodbo o nadomestilu za izvajanje raziskav, ki določata izvajanje partnerstva za letno obdobje.

3.3 Družbena sprejemljivost/nesprejemljivost v začetni fazi v občini Brežice

V postopku iskanja prve lokacije za potencialno odlagališče NSRAO na področju občine Brežice se je izoblikovala Civilna iniciativa⁸, ki je zrušila predvideno lokacijo v Globokem in onemogočila predstavitev druge potencialne lokacije na zboru občanov v Cerkljah ob Krki, tako da do predstavitve ni prišlo. Vodstveni odbor je že na 2. redni seji (Lokalno partnerstvo Brežice 2006) po ustanovitvi pozval predstavnike Civilne iniciative k sodelovanju in pred sklicem seje opravil razgovor s formalnim vodjem Civilne iniciative. Pozivi k sodelovanju in informiranju s strani Vodstvenega odbora so se še ponavljali, vendar do sodelovanja ni prišlo.

Na podlagi dvomov, ki jih je širila Civilna iniciativa, se je v sklopu Vodstvenega odbora Lokalnega partnerstva Brežice formiral Odbor Dečno selo. »Odbor je bil ustanovljen z namenom razčiščevanja sumov podanih na predstavitvi terenskih raziskav. Za nalogo si je zadal pridobiti odgovore glede morebitnih nevarnih ali celo radioaktivnih odpadkov v Rudniku Globoko⁹« (Lokalno partnerstvo Brežice 2008č). Odbor Dečno selo je s strokovnimi analizami vzorcev iz vpadnikov rudnika in njihovo javno predstavitvijo ovrigel govorice.

V prvih mesecih aktivnosti Lokalnega partnerstva Brežice v letu 2006 je Civilna iniciativa nastopila zelo zagnano in dejansko preprečila potencialno lokacijo odlagališča NSRAO v Globokem. Kasneje, novembra istega leta, so preprečili še zbor krajanov v Cerkljah ob Krki, kjer je župan občine Brežice imel namen že zbranim krajanom predstaviti potencialno lokacijo odlagališča.

---

⁸ Ustanovitvena seje Civilne iniciative je bila 7. maja 2006, vendar so aktivnosti potekale že prej.

⁹ Ves čas uporabljajo dvojni naziv tako rudnik Globoko kot vpadnika v rudnik Dečno selo za isto lokacijo.

Po teh aktivnostih je kljub najdeni tretji lokaciji potencialnega odlagališča NSRAO v Gornjem Lenartu v brežiški Vrbini delovanje Civilne iniciative zamrlo.

Nasprotovanje prebivalcev objektom, ki veljajo kot tvegana za okolje, je razumljivo. To je najverjetneje v veliki meri povezano s predsodki in neznanjem glede radioaktivnih odpadkov ter njihove škodljivosti za zdravje ljudi. V posavskem okolju pa je verjetno pogojeno tudi s pridobljenimi izkušnjami ob gradnji NEK, ko je bila lokacija politično izbrana, lokalnim prebivalcem pa obljubljene ugodnosti, ki kasneje niso bile izvedene. Kljub desetletjem bivanja z objektom NEK pa je tudi za prebivalce ob NEK ali vsaj del le-teh značilen t. i. NIMBY efekt.

4 LOKALNO PARTNERSTVO BREŽICE

4.1 Ustanovitev Lokalnega partnerstva Brežice

Pripravljalne aktivnosti za vzpostavitev lokalnega partnerstva in podpis sporazuma o lokalnem partnerstvu so se v občini Brežice začele v drugi polovici januarja 2006 na podlagi dokumenta ARAO »Komunikacijske aktivnosti v podporo vzpostavitvi lokalnega partnerstva«.

Pristop občine Brežice k lokalnemu partnerstvu je obravnaval občinski svet februarja 2006 in podprl tako obliko sodelovanja. Zato sta občina Brežice in ARAO konec februarja 2006 podpisali Sporazum o lokalnem partnerstvu. Na podlagi tega sporazuma sta agencija ARAO in občina Brežice podpisali tudi Pogodbo o izvrševanju lokalnega partnerstva in Pogodbo o nadomestilu za izvajanje raziskav, ki določata izvajanje partnerstva za letno obdobje.

S podpisom krovnega Sporazuma o lokalnem partnerstvu ter Pogodbe o izvrševanju lokalnega partnerstva med Občino Brežice in ARAO februarja 2006 je občina dovolila terenske raziskave na potrjeni potencialni lokaciji in se zavezala, da bo formirala vodstveni odbor, kakor je definirano v krovnem sporazumu ter mu dala na voljo ustrezne prostore za delovanje.

Nosilec komunikacijskih aktivnosti v podporo delovanju lokalnega partnerstva je predvsem Vodstveni odbor Lokalnega partnerstva Brežice, čeprav pri informiranju in komuniciranju prebivalcev sodelujejo tudi ali člani pododborov ali pododbori v partnerstvu.

Za uspešnejše delo lahko Vodstveni odbor po potrebi pritegne k sodelovanju še strokovnjake ARAO oziroma druge neodvisne strokovnjake.

4.2 Namen in cilji Lokalnega partnerstva Brežice

Dolgoročni cilji vseh aktivnosti v Lokalnem partnerstvu Brežice, zapisani v vsakoletnih načrtih dela, so zagotoviti demokratičen in odkrit potek vseh aktivnosti, ki potekajo v občini Brežice v povezavi s pripravo državnega lokacijskega načrta za odlagališče NSRAO v okviru rokov, ki jih nalaga 'Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti'. Zato morajo vsi udeleženi skrbeti za doseg tega cilja s stalnim medsebojnim komuniciranjem in obveščanjem ter izmenjavo pogledov o vseh odprtih vprašanjih. Predvidevajo stalno in sprotno obveščanje prebivalcev občine Brežice o poteku postopka in njegovih izidih (Lokalno partnerstvo Brežice 2008b).

Kot ima Lokalno partnerstvo Brežice še zapisano v programu dela za leti 2008 in 2009, lahko lokalno partnerstvo ob tem z ustreznimi komunikacijskimi dejavnostmi informativne narave zmanjšuje tudi nasprotovanje lokalne javnosti postopkom, povezanim z umeščanjem odlagališča NSRAO v prostor, v kolikor je to posledica:

- nepoznavanja tematike RAO, kar povzroči potenciran strah pred onesnaženjem okolja in vplivi na zdravje ljudi,
- gospodarskih interesov in povezanih efektov (padec vrednosti nepremičnin, pridelkov, vpliv na turizem),
- nezaupanja javnosti zaradi prepozne vključitve v javno razpravo in soodločanje.

Zaradi vsega povedanega so v omenjenem dokumentu zapisali tudi, da morajo biti komunikacijske aktivnosti, ki jih lokalno partnerstvo vodi, zasnovane in usklajene tako, da dosežajo naslednje ciljne sklope:

1. Informiranje in komuniciranje:

- povečati stopnjo poznavanja in razumevanja pojava radioaktivnosti med splošno javnostjo v občini Brežice,
- povečati poznavanje osnov ravnanja z radioaktivnimi odpadki med splošno javnostjo in specifičnimi skupinami deležnikov v občini Brežice,

- povečati zanimanje za postopek umeščanja odlagališča NSRAO v prostor na območju občine Brežice,
- usposabljanje javnosti za sodelovanje v postopku demokratičnega odločanja o odlagališču NSRAO v občini Brežice.

2. Povečanje zaupanja in vzpostavitev dialoga ter skrb zanj:

- vzpostaviti in nadgraditi zaupanje v Lokalno partnerstvo Brežice ter v vse organe partnerstva, predvsem v Vodstveni odbor, ki koordinira in usmerja delo Lokalnega partnerstva,
- vzpostaviti zaupanje splošne javnosti v občini Brežice v delo ARAO in njene sodelavce,
- vzpostaviti strpen dialog z in med vsemi udeleženci tako zagovorniki kot nasprotniki odlagališča,
- skrb za argumentirano razpravo brez etiketiranj in navajanja netočnih informacij,
- skrb za dvosmeren pretok vseh informacij in komunikacij z zbiranjem vseh predlogov in pobud lokalnih prebivalcev in doslednim odgovarjanjem na pobude.

3. Vključevanje javnosti v okoljsko odločanje:

- obdelovanje javnosti v občini Brežice v postopku,
- zagotoviti javnosti v občini Brežice možnosti za izražanje stališč in zahtev,
- omogočiti javnosti v Brežicah kvalitetno podajanje odgovorov na izpostavljene dileme in dvome,
- zagotoviti obravnavo teh stališč in zahtev javnosti pri pristojnih organih, njihovo upoštevanje v okviru možnosti ter dajanje odgovorov v zvezi z njimi (ibid., 3-4).

S pomočjo ustreznih komunikacijskih aktivnosti ARAO in občina Brežice izvršujeta Konvencijo o dostopu do okoljskih informacij, udeležbo javnosti pri okoljskem odločanju in dostopu do pravice pri okoljskih zadevah (Aarhuška konvencija), hkrati pa prav tako ravnata skladno s Programom priprave državnega lokacijskega načrta za odlagališče NSRAO.

4.3 Financiranje

ARAO krije stroške delovanja vodstvenega odbora ter z njimi povezane tajniško administrativne stroške, stroške potrebne dodatne dokumentacije, stroške informiranja ter osveščanja občanov v zvezi z ravnanjem z NSRAO ter umeščanjem odlagališča NSRAO v prostor.

Lokalno partnerstvo ima v letu 2009 na voljo: 45 tisoč evrov za delovanje lokalnega partnerstva za umeščanje odlagališča NSRAO ter 22.500 evrov za neodvisne raziskave. Dodatno je rezerviranih še okoli 40 tisoč evrov za delovanje preoblikovanega lokalnega partnerstva po sprejetju državnega prostorskega načrta (Lokalno partnerstvo Brežice 2008d).

V spodnji tabeli (glej Tabela 4.1) je predstavljen finančni načrt izvajanja komunikacijskih aktivnosti za delovanje Lokalnega partnerstva Brežice. Navedene so ocene stroškov, ki naj bi nastali v tej povezavi. In sicer, kot so zapisali v planu dela za leto 2009, predvsem z namenom približati aktivnosti krajanom, kjer je lokacija.

Tabela 4.1: Finančni načrt izvedbe posameznih komunikacijskih aktivnosti v okviru Lokalnega partnerstva Brežice v letu 2009 v evrih - plan

DELOVANJE	85.000
stroški VO, sejnine, km ...	14.600
tajnica, najem prostorov ...	16.000
stroški pododborov	5.000
nabava opreme	2.000
spletna stran, Brinje, Madžarska, Žirovski vrh, Mladinski center Brežice	25.000
sponzorstva	12.000
družbena sprejemljivost Šentlenart	11.000
NEODVISNE ŠTUDIJE	41.750

Vir: Lokalno partnerstvo Brežice (2008d).

Po poročilu ARAO¹⁰ je ob koncu leta 2009 Lokalno partnerstvo Brežice dejansko porabilo manj od načrtovanega, v mojem osebnem spremljanju sej VO so to pojasnjevali z poznim sprejetjem programa dela ARAO na Vladi RS, in s tem okrnjenega financiranja, ki je onemogočalo izvedbo zastavljenih nalog.

Stroškovno mesto: 09-1-06-01-012-003 (po Programu dela ARAO za leto 2009)

Planska vrednost: 95.000 €

Realizirano: 58.144,00 €, zajeti so vsi stroški do konca januarja 2010

Poraba:	delo tajništva, materialni stroški, odbori	17.300 €
	sodelovanje z društvi in KS Šentlenart	28.250 €
	obisk LPB v Belgiji	9.042 €
	ponatis knjige	3.552 €

Na področju podpore lokalnim skupnostim za naročanje neodvisnih raziskav je bila realizacija še manjša; Lokalno partnerstvo Brežice je naročilo izdelavo javnomnenjske raziskave v nekaterih KS v občini Brežice: o delu lokalnega partnerstva in o stališčih do umeščanja odlagališča NSRAO. Po pogodbi je izbrani izvajalec raziskavo izvedel še v decembru v petih krajevnih skupnostih občine. Naročili pa so tudi študija vplivov hidroelektrarne na hidrološko sliko, vendar so bile zaradi sprejetja DPN na krški Vrbini aktivnosti zaustavljene.

Stroškovno mesto: 09-1-06-01-013-003

Planska vrednost: 22.500 €

Realizirano: 4.800 €

Status: celoletna aktivnost

---

¹⁰ Kor avtorica tega dela sem bila s poročilom osebno seznanjena, ni pa bil v času nastanka dela še javno objavljen.

4.4 Delovanje

Lokalno partnerstvo Brežice se operativno izvaja skozi stalna telesa, ki so Vodstveni odbor in tematski pododbori, ter preko predstavitev javnosti.

Vodstveni odbor deluje od vsega začetka ustanovitve Lokalnega partnerstva Brežice in je njegovo stalno telo, ki koordinira in usmerja delovanje Lokalnega partnerstva Brežice ter sprejema odločitve v njegovem imenu.

Tematski pododbori¹¹ so ustanovljeni kasneje v postopku iskanja odlagališča NSRAO in po potrebi, tak primer je Odbor Dečno selo (Lokalno partnerstvo Brežice 2008č).

4.5 Model partnerstva

V Sloveniji ni bilo izkušenj z lokalnimi partnerstvi, zato sta se ARAO in s tem občina Brežice zgledovala po izkušnjah iz tujine. ARAO je predstavila belgijski model partnerstva, ki je prilagodljiv okolju, v katerem se izvaja. Tako so pri njegovi aplikaciji v postopku iskanja odlagališča NSRAO v Sloveniji model prilagodili in Lokalno partnerstvo Brežice (glej Slika 4.1) zajema:

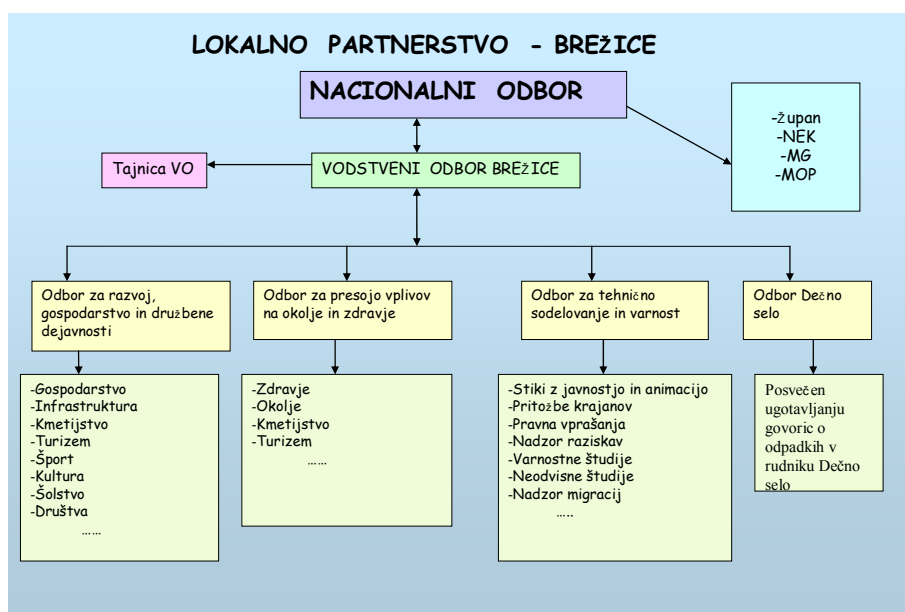
- nacionalni odbor,
- vodstveni odbor in
- posamezne pododbore.

---

¹¹ Več v poglavju 4.5.2.

Slika 4.1: Organizacijska shema Lokalnega partnerstva Brežice s prikazom pododborov in njihovih področij delovanja

Vir: Lokalno partnerstvo Brežice (2007a).

4.5.1 Vodstveni odbor

V 10-članskem Vodstvenem odboru lokalno skupnost zastopa sedem članov, ARAO pa zastopajo do trije predstavniki. Kot izhaja iz Pogodbe o izvrševanju lokalnega partnerstva, ki jo je občina Brežice podpisala z ARAO februarja 2006, je Vodstveni odbor stalno telo lokalnega partnerstva, ki koordinira in usmerja delovanje lokalnega partnerstva ter seveda sprejema odločitve v njegovem imenu.

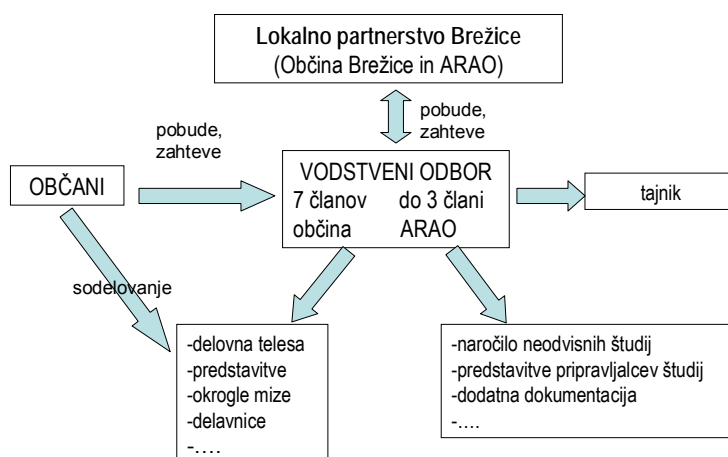
Poglavitne naloge Vodstvenega odbora so:

- občane obvešča o poteku prostorskega umeščanja odlagališča NSRAO in o pripravi državnega lokacijskega načrta,
- občane vključuje v razpravo v posameznih fazah omenjenega postopka,

- si prizadeva za doseganje zakonsko določenih in za NEK optimalnih rokov izdelave državnega lokacijskega načrta za odlagališče NSRAO in posledično njegove izgradnje (Lokalno partnerstvo Brežice 2007b).

Slika 4.2: Splošna organiziranost Lokalnega partnerstva Brežice

Shema lokalnega partnerstva

Vir: Lokalno partnerstvo Brežice (2007a).

4.5.2 Tematski pododbori

Vodstveni odbor Lokalnega partnerstva Brežice je nekoliko kasneje, šele v drugem letu¹² delovanja konstituiral pododbore. Formirali so naslednje:

- Odbor za razvoj, gospodarstvo in družbene dejavnosti,
- Odbor za presojo vplivov na okolje, zdravje in komuniciranje ter
- Odbor za tehnično sodelovanje in varnost.

Ti pododbori se zgolj izjemoma srečujejo samostojno, v večini primerov sodelujejo na sejah Vodstvenega odbora.

¹² Odbori so konstituirani 30. maja 2007, na redni 5. seji Vodstvenega odbora.

4.5.2.1. Odbor Dečno selo

Aktivno je že pred ustanovitvijo zgoraj omenjenih pododborov deloval Odbor Dečno selo, ki je bil ustanovljen z namenom, da razčisti sume krajanov, da so v vpadnikih Dečno selo nevarni odpadki¹³.

Ta odbor je junija 2007 organiziral strokovno izvedbo odprtja vpadnikov v rudnik in odvzem vzorcev sedimentov. Po opravljenih analizah so strokovnjaki ugotovili, da v vpadnikih v rudnik in njihovi okolici tako v zemlji, vodi kot zraku niso zaznali kakršnihkoli nevarnih snovi. »Meritve radioaktivnosti v vzorcih, odvzetih pri odpiranju vpadnikov Dečno selo niso ugotovile prisotnosti umetnih radionuklidov, je dognanje strokovnjakov Inštituta Jožef Stefan, ki so analizirali vzorce odvzete v rovih rudnika in njegovi okolici.« (Lokalno partnerstvo Brežice 2007c).

Po javni predstavitvi rezultatov meritev je Odbor Dečno selo z letom 2007 zaključil delovanje, večina članov pa se je vključila v druge pododbore.

4.5.3 Nacionalni odbor

Nacionalni odbor ni zaživel, čeprav naj bi razpravljal o vseh vprašanjih, povezanih z delovanjem NEK in umeščanjem odlagališča NSRAO v prostor. Njegova ustanovitev je predvidevala podporo obravnavi vseh tem, povezanih s pristojnostmi občine in ARAO. Nacionalni odbor naj bi bil kot svetovalno telo sestavljen iz najvišjih predstavnikov lokalnih in državnih institucij.

Čeprav njegova sestava ni dokončno dorečena, naj bi ga sestavljali: minister za gospodarstvo, minister za okolje in prostor, direktor ARAO, direktor NEK ter vsaj še župan občine. Prav tako pa naj bi omogočal spremembo sestave glede na obravnavano problematiko (Lokalno partnerstvo Brežice 2007a).

---

¹³ Zaradi tega dvoma, ki ga je poudarjala Civilna iniciativa, lokalno okolje ni sprejelo prvotno predlagane lokacije odlagališča NSRAO v vpadnikih rudnika Dečno selo.

4.6 Javnost delovanja odborov

Javnost delovanja je zapisana v temeljnem aktu Lokalnega partnerstva Brežice v njegovem poslovniku. In sicer v njegovem 3. členu, ki se glasi: »Delovanje Vodstvenega odbora je javno, razen kadar ni s sporazumom o lokalnem partnerstvu drugače določeno« (ibid.). Po 18. členu poslovnika pa je Vodstveni odbor dolžan obveščati o poteku dela vse zainteresirane občane in jih vključevati v razpravo o vseh, po njegovi oceni, pomembnih fazah. V tem členu je še zapisano, da se obveščanje izvaja z objavo odločitev v lokalnih medijih, izobešanjem zapisnikov o sejah Vodstvenega odbora, odborov in pododborov v prostorih občine ter javnimi objavami datumov sej odbora. Prav tako v izpostavljenem členu sledi, da lahko Vodstveni odbor na svoje seje povabi tudi predstavnike medijev. Slednji so se dolžni ravnati po odredbah predsednika Vodstvenega odbora.

Tudi v načelih delovanja (Lokalno partnerstvo Brežice 2007d) je Lokalno partnerstvo Brežice na prvo mesto zapisalo javnost delovanja, sledijo še naslednja načela:

- enakopravnost partnerjev,
- spoštovanje drugačnega mnenja,
- odprtost,
- časovna odprtost vstopa vključene javnosti,
- upoštevanje Aarhuške konvencije.

Tudi vsa ostala predstavljena načela ob javnosti delovanja kažejo na pripravljenost javnega delovanja Lokalnega partnerstva Brežice. Prav tako imajo na svoji spletni strani in v tajništvu partnerstva objavljene vse zapisnike sej z obsežnimi povzetki poteka sej oz. razprav.

Osebno menim, da drugačno kot javno in odprto transparentno delovanje sploh ni možno, vsaj ne pri tako občutljivi temi, kot so rizične tehnologije, kar jedrska tehnologija zaradi možnosti vpliva na človeka in okolje vsekakor je.

4.7 Tajništvo Lokalnega partnerstva Brežice

V prostorih Krajevne skupnosti Globoko je vzpostavljeno tajništvo Lokalnega partnerstva Brežice. Tajnik je med delovniki prisoten štiri ure dnevno, dejansko pa je zaradi opravljanja še druge štiriurne obveznosti na istem mestu tajnik zainteresirani javnosti na voljo osem ur dnevno.

Tajnik vodi vse administrativne posle, piše zapisnike sej in hkrati skrbi za info točko z različnimi gradivi, da jih posreduje zainteresirani javnosti v prostorih tajništva ali jih usmeri na pristojne za pojasnjevanje morebitnih vprašanj. Na spletni strani je javno objavljen tako telefonski kot elektronski naslov tajništva. V Vodstvenem odboru pa tajnik nima glasovalne pravice.

4.8 Vključevanje civilno družbenih akterjev

Dolgoročni cilji¹⁴ vseh aktivnosti v Lokalnem partnerstvu Brežice so zagotoviti demokratičen in odkrit potek vseh aktivnosti, ki potekajo v občini Brežice v povezavi s pripravo državnega lokacijskega načrta za odlagališče NSRAO v okviru rokov, ki jih nalaga Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti. Za doseg te ciljev morajo vsi udeleženi skrbeti za stalno medsebojno komuniciranje in obveščanje ter izmenjavo pogledov do vseh odprtih vprašanjih.

Med nalogami Lokalnega partnerstva Brežice je zapisano, da morajo biti prebivalci občine Brežice stalno in sproti obveščeni o poteku postopka in njegovih izidih. Lokalno partnerstvo lahko ob tem z ustreznimi komunikacijskimi dejavnostmi informativne narave zmanjšuje tudi nasprotovanje lokalne javnosti postopkom, povezanih z umeščanjem odlagališča NSRAO v prostor, v kolikor je to posledica:

- nepoznavanja tematike RAO, kar povzroči potenciran strah pred onesnaženjem okolja in vplivi na zdravje ljudi,

---

¹⁴ Glej poglavje 4.2.

- gospodarskih interesov in povezanih efektov (padec vrednosti nepremičnin, pridelkov, vpliv na turizem),
- nezaupanja javnosti zaradi prepozne vključitve v javno razpravo in soodločanje.

Preko omenjenih komunikacijskih aktivnosti skušajo doseči tri ciljne sklope¹⁵ – informiranje in komuniciranje, povečati zaupanje in dialog ter vključiti javnost v okoljsko odločanje.

Javnost skuša Lokalno partnerstvo Brežice vključiti v okoljsko odločanje na naslednje načine:

- sodelovanje javnosti v občini Brežice v postopku,
- zagotoviti javnosti v občini Brežice možnosti za izražanje stališč in zahtev,
- omogočiti javnosti v Brežicah kvalitetno podajanje odgovorov na izpostavljene dileme in dvome,
- zagotoviti obravnavo teh stališč in zahtev javnosti pri pristojnih organih, njihovo upoštevanje v okviru možnosti ter dajanje odgovorov v zvezi z njimi.

S pomočjo ustreznih komunikacijskih aktivnosti ARAO in občina Brežice izvršujeta Konvencijo o dostopu do okoljskih informacij, udeležbi javnosti pri okoljskem odločanju in dostopu do pravice pri okoljskih zadevah (Aarhuška konvencija), prav tako pa ravnata skladno s Programom priprave državnega lokacijskega načrta za odlagališče NSRAO, ki je bil sprejet novembra 2004.

---

¹⁵ Glej poglavje 4.2.

4.9 Načini informiranja javnosti o delovanju Lokalnega partnerstva Brežice

V vseh dosedanjih letnih programih delovanja Lokalnega partnerstva Brežice je zapisano, da so ključna javnost komunikacijskih aktivnosti vsi občani občine Brežice, ne glede na svoja stališča do postopka in odlagališča NSRAO. Pa tudi, da je Lokalno partnerstvo odprto do vseh pomislekov ter redno in sproti odgovarja na vse izražene zahteve in vprašanja ter posreduje zahtevane podatke.

Komuniciranje zaradi učinkovitejše izmenjave mnenj in stališč poteka tako z ožjimi deli javnosti oziroma t. i. ciljnim skupinami, kot so: občinski svet, sveti krajevnih skupnosti, občinska uprava, gospodarstveniki, zdravstveno osebje, delavci v prosveti, mlajša populacija oziroma srednješolci, formalna ali neformalna društva in združenja, lastniki parcel, na katerih naj bi potekale raziskave in podobni drugi zainteresirani (Lokalno partnerstvo Brežice 2008d). Na drugi strani je na lokalno najprimernejši način zagotovljeno informiranje vseh občanov ter jim istočasno omogočeno dajanje pobud, zahtev in predlogov, kar naj bi zagotovil Vodstveni odbor in njegova delovna telesa (ibid.).

Hkrati mora odbor skrbeti tudi za širšo razpravo in obveščanje o poteku vseh del in aktivnosti preko delavnic, okroglih miz, predstavitev rezultatov posameznih ključnih dokumentov in podobno. Zagotavljati mora torej, da so občani sproti in popolno obveščani o poteku postopka, vzpostaviti pa mora tudi možnosti in načine za aktivno sodelovanje in soodločanje občanov (ibid.).

Komunikacijske aktivnosti na območju občine potekajo že od pomladi 2005 in se z nadgrajevanjem pri sprejemanju letnih planov dela in prilagajanjem situaciji nadgrajujejo s sklepi Vodstvenega odbora.

Prvenstveno Vodstveni odbor Lokalnega partnerstva Brežice vse informacije, vabila in rezultate morebitnih raziskav objavlja tako na oglasni deski info točke v Krajevni skupnosti Globoko kot na lastni spletni strani ter mesečno v lokalnih medijih. In sicer v začetku delovanja na Radiu Brežice in časopisu SavaGlas, ki sta imela domeno v celotnem Posavju, vendar sta med tem v letu 2008 oba

prenehala delovati, konstantno pa poleg omenjenih še v regijskem časopisu Posavski obzornik¹⁶, ki ga prejemajo vsa gospodinjstva v občini Brežice in širše in v katerem na zakupljenem prostoru objavlja mesečne informacije o svojem delovanju in aktivnostih ter na radijski postaji Radio Krka in njihovi spletni strani. Občasno pa Vodstveni odbor obvešča javnost tudi z objavami člankov v Dolenjskem listu, v informativnih oddajah TV Vaš kanal Novo mesto ter na lokalnih radijskih postajah. V večini primerov gre za pripravljena sporočila za javnost.

Na izredne aktivnosti, kot so morebitna predavanja in javne predstavitve, pa se ob omenjenem medijskem informiranju in vabilu k odzivu poslužujejo tudi vabil za vsa gospodinjstva ali v krajevni skupnosti ali občini.

Čeprav so seje Vodstvenega odbora in pododborov javne, se jih novinarji praviloma ne udeležujejo, razen v primeru, da jih predsednik ali kdo drug ne povabi zaradi pomembnosti predvidenih točk, drugače so novinarji vabljeni le na posamezne pomembne¹⁷ dogodke in novinarske konference.

Konec leta 2007 so uvedli novo obliko osebnega komuniciranja, ki se izvaja v obliki info točke ARAO, saj naj bi bila kot osebna in manj formalna oblika komuniciranja bolj učinkovita od standardnih oblik¹⁸. Vendar pa občani za tematiko niso pokazali velikega zanimanja (ARAO 2009a) in so na info točki v Krškem in nato še v Brežicah vsakič razdelili več kot stotim naključnim mimoidočim gradiva, anketne vprašalnike in sponzorski material.

V začetku leta 2007 sta se ARAO in Lokalno partnerstvo Brežice dogovorila za podobne info točke tudi z Mladinskim centrom Brežice, ki jih izvaja na dveh srednjih šolah v občini ter ob prireditvah v svojih prostorih.

Za ciljne skupine so načini informiranja javnosti različni, množični so obiski Centralnega skladišča odpadkov v Brinju pri Ljubljani in Informacijskega centra

---

¹⁶ Posavski obzornik je brezplačnik, ki izhaja že 10 let in ga prejemajo vsa gospodinjstva v občinah Brežice, Krško, Kostanjevica na Krki, Sevnica, Radeče in Bistrica ob Sotli.

¹⁷ Tak dogodek je bil npr. odpiranje vpadnikov v rudnik Dečno selo, ki je potekalo javno.

¹⁸ Glej ARAO. 2008, 29.

za jedrsko tehnologijo na Reaktorskem centru v Brinju, teh se udeležujejo tako mladi, šole jih vključujejo v svoje tehniške dni, kot predstavniki različnih društev, kot so npr. gasilska in upokojenska. Tovrstni ogledi so bili izvedeni tudi za občinsko upravo, predstavnike političnih strank in organizacij ter svetnike Občinskega sveta Občine Brežice (ibid.). Za te ciljne skupine so v načrtu informiranja tudi okrogle mize in razprave na vsebinske teme, kot so npr. predstavitve rezultatov izvedenih študij ali terenskih raziskav.

Vodstveni odbor je ciljne skupine, med njimi predvsem prebivalce Gornjega Lenarta iz Krajevne skupnosti Šentlenart, kjer je predvidena potencialna lokacija odlagališča NSRAO, popeljal na ogled posameznih že urejenih odlagališč NSRAO v Evropi.

Manjše ciljne skupine pa Vodstveni odbor vključuje v izmenjavo izkušenj o umeščanju odlagališča NSRAO s predstavniki iz drugih držav v okviru mednarodnih projektov kot sta CARL in COWAM.

5 SPLETNA STRAN LOKALNEGA PARTNERSTVA BREŽICE

5.1 Spletna stran Lokalnega partnerstva Brežice

Spletna stran Lokalnega partnerstva Brežice (www.lokalnpartnerstvo.si) je bila vzpostavljena v prvem letu njegovega delovanja, predvsem z namenom dostopnosti javnosti. Spletna stran je zasnovana pregledno (glej Slika 5.1), ima stalne rubrike in v dobro vidnem centralnem delu rubriko novic, kjer so objavljene novice in poročila s slikovnim materialom. Omogoča hiter dostop do spletnih strani ostalih dveh partnerjev, ARAO in Občine Brežice, pa tudi do sosednjih občin, Krškega in Sevnice.

Na omenjeni spletni strani so podane vse informacije, od sestave, nalog in ciljev vseh teles, zapisnikov sej Vodstvenega odbora in pododborov, študije in raziskave, ki jih je naročil Vodstveni odbor, do statuta in poslovnika. Prav tako omogoča vpogled v objavljene članke, v arhiv novic in prinaša tudi telegrafsko kronološko poročilo o vseh aktivnostih, izvedenih v letih obstoja partnerstva.

Na osnovni strani nudi kontaktne informacije tajništva, uporabnikom pa omogoča naročilo elektronskih novic, možnost e-pošte ter izražanje stališč v anketi. Javnosti ne omogoča drugega odzivanja kot preko e-pošte, možnosti komentarjev ali npr. foruma ni.

5.1.1 Informiranje preko spletne strani

Tudi v Lokalnem partnerstvu Brežice so se zavedali možnosti in razsežnosti interneta in njegove informacijske funkcije, kot ene od njegovih osnovnih funkcij, in že takoj po začetnih aktivnostih delovanja partnerstva začeli pripravljati spletno stran. Vzpostavili so jo proti koncu prvega leta delovanja.

V letnih programih dela izpostavljajo redno vzdrževanje in podajanje informacij¹⁹ na spletni strani z vsemi novicami ter celovitim arhivom vseh predstavitev.

---

¹⁹ Več glej v poglavju 4.9.

Vodstveni odbor je najel zunanjo osebo za skrbnika spletne strani, in sicer z izkušnjami v medijskem poročanju ter jo zadolžil, da spremlja delovanje odborov Lokalnega partnerstva Brežice ter o tem ažurno poroča na spletni strani. Skrbnik tako združuje vlogo novinarja in urednika in samostojno pripravlja novice, povezane z delovanjem Lokalnega partnerstva Brežice in jih nalaga na spletno stran.

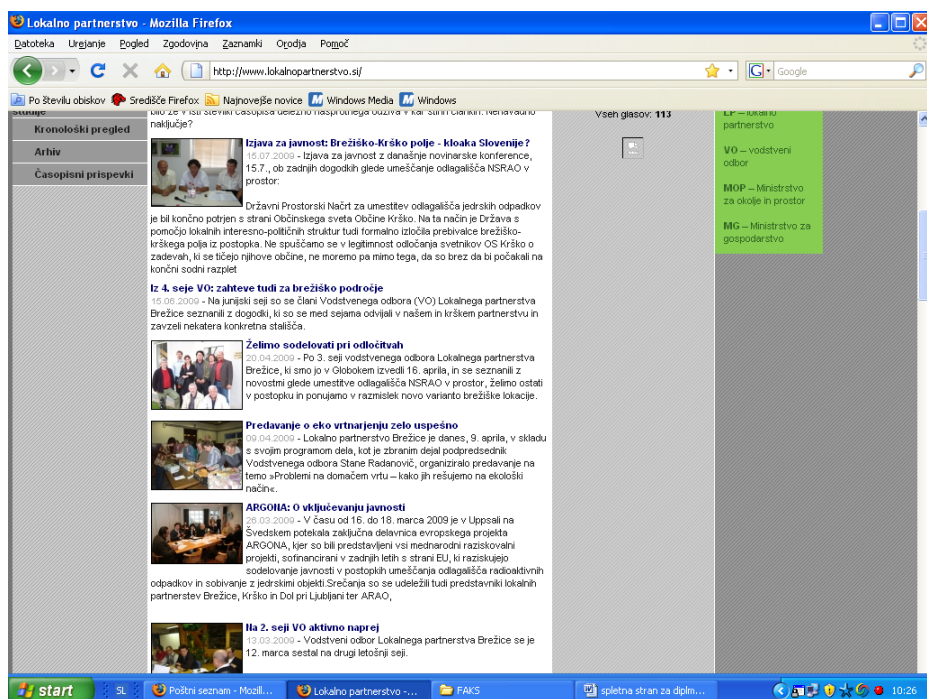
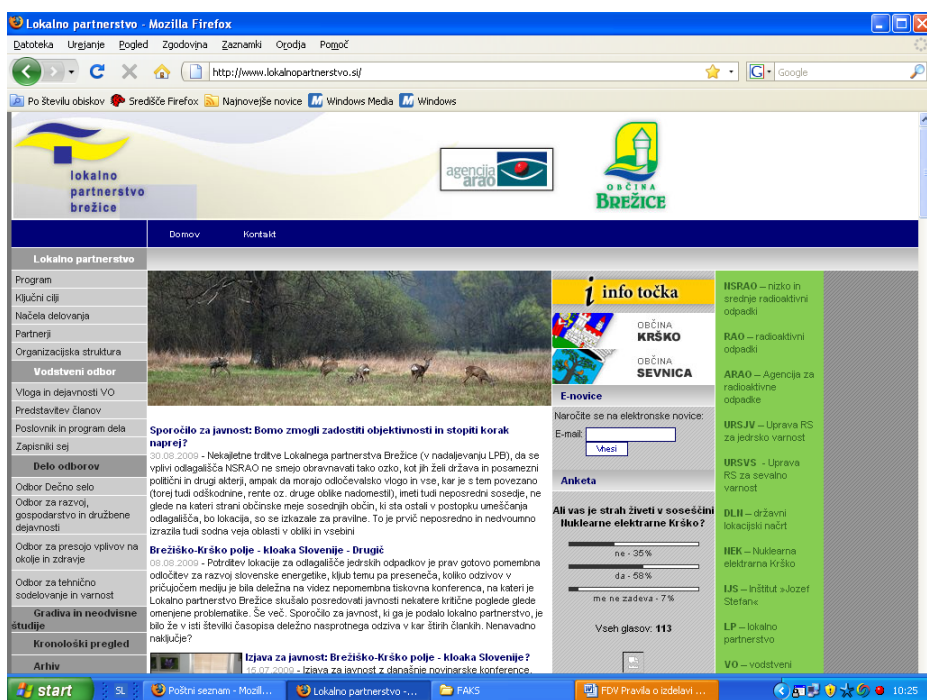
Glede na dejstvo, da je spletna stran namenjena tudi za informiranje članov, se javno objavljajo vse aktivnosti partnerstva, tudi vabila na seje Vodstvenega odbora in pododborov skupaj z dnevnimi redi sklicev, saj so seje načeloma odprte za javnost.

Prav tako je to spletno mesto namenjeno novinarjem, tudi za pridobivanje novih informacij o delovanju Lokalnega partnerstva Brežice, zato je naročnik pripravil rubriko sporočila za javnost, kjer so objavljena tovrstna sporočila, čeprav so uvrščena tudi v nabor seznama novic.

Zaradi lažjega spremljanja dosedanjih aktivnosti pa je Vodstveni odbor skrbnika spletne strani zadolžil tudi za pripravo letnega kronološkega poročila vseh izvedenih aktivnosti, ki omogoča telegrafski pregled opravljenih aktivnosti.

Ta kronološki pregled objavljajo letno, po sprejemu na Vodstvenem odboru Lokalnega partnerstva Brežice, tako da ga lahko dopolnijo tudi člani pododborov z morebitnimi aktivnostmi, ki so jih opravili sami.

Slika 5.1: Naslovnica spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice (v dveh delih)

Vir: Lokalno partnerstvo Brežice (2009).

5.2 Modeli komuniciranja na internetu

Glede na komunikacijska razmerja med udeleženci ločimo (Škerlep 1998, 27) naslednje modele komuniciranja:

- medosebno komuniciranje v razmerju eden z enim,
- mrežno ali skupinsko komuniciranje v razmerju mnogi z mnogimi,
- množično komuniciranje v razmerju eden z mnogimi ter
- model komuniciranja mnogih z enim – shranjevanje mnogih podatkov iz različnih virov, do katerih lahko dostopajo različni posamezniki (Oblak in Petrič 2005, 60).

Če je pri tradicionalnih medijih, kjer medij posreduje informacijo javnosti, prevladujoč model komuniciranja eden z mnogimi, je pri komuniciranju prek interneta zaradi specifične tehnologije možnih več modelov komuniciranja. To pa tudi omogoča javnosti možnost aktivnega sodelovanja. Hkrati omogoča tako izražanje lastnega prepričanja oziroma mnenja kot širjenje idej družbenih skupin.

5.2.1 Enosmerna ali dvosmerna komunikacija

Glede na tok informacij poznamo dve vrsti komuniciranja (Ogorelec v Somrak, 2006, 19), in sicer:

- enosmerni (tok informacij je enosmeren, javnost je samo obveščena, ni povratnega toka informacij) in
- dvosmerni (tok informacij je dvosmeren, javnosti so posredovani predlogi, na katere se le-ta odzove in poda povratne informacije).

»Razlika med enosmerno in dvosmerno komunikacijo izhaja iz prisotnosti ali odsotnosti uporabnikove možnosti, da se odzove na sprejeto sporočilo.« (Škerlep 1998, 27). Čeprav splet omogoča obe vrsti komunikacije, naj bi bila

pomembna značilnost interneta možnost dvosmernega komuniciranja, ki omogoča interaktivnost.

Ko govorimo o vključevanju javnosti v komunikacijske procese, je pomembno ugotoviti, kateri komunikacijski model je najustreznejši. Kos ugotavlja, da so ustreznejši tisti komunikacijski modeli, ki predvidevajo interaktivno dvosmerno komuniciranje (Kos 2002, 21).

Logično je, da dvosmerno komuniciranje omogoča sodelovanje javnosti in s tem daje javnosti občutek večjega zaupanja in sodelovanja. Ena izmed prednosti dvosmernega komuniciranja med znanostjo in javnostjo je tudi večje zaupanje javnosti v znanstvene oz. strokovne informacije, kar ima za posledico bolj učinkovito in trajno komuniciranje (Lukšič v Somrak 2006, 20).

Pomembno pravilo pri komuniciranju z javnostjo je »enkratnost vsakokratnega komunikacijskega projekta« (Kos 2002, 22). To je tudi razlog, da je potrebno teoretska načela komuniciranja z javnostmi prilagajati posameznim primerom in okoliščinam.

V preteklem desetletju je bil za Slovenijo na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki značilen izredno negativen odnos splošne in posebnih javnosti do omenjene problematike. Javnost je bila nezaupljiva, saj je odločanje o vseh pomembnih stvareh potekalo v zaprtih krogih. Javnost ni bila obveščena, informacije so prihajale v javnost zgolj kot neformalne govorice. Posledica izključenosti civilno družbenih akterjev je bila izguba zaupanja v institucije, ki so bile odgovorne za reševanje problematike ravnanja z radioaktivnimi odpadki. V javnosti je prišlo do odpora do vsakršnih rešitev (Kos v Somrak 2006, 20).

Takih situacij se je treba izogniti. Monsouri (Monsouri v Kos 2000, 20) trdi, da je potrebno tvegati in javnosti zaupati. Javnost je potrebno informirati ter civilno družbene akterje vključiti v pomembnejše odločitve o konkretnih posegih. Tako se pri javnosti in civilno družbenih akterjih vzpostavi mehanizem možnosti nadzora, kar posledično lahko privede do večjega občutka varnosti.

5.2.2 Sinhrona ali asinhrona komunikacija

Za računalniško komunikacijo je tipična lastnost prostorska oddaljenost med udeleženci, a kljub temu komunikacija lahko poteka tudi sinhrono. Na internetu prevladujejo asinhroni načini komunikacije (Škerlep 1998, 2), vendar pa postajajo sinhroni načini komunikacije, kot so klepetalnice, forumi in podobni, vedno bolj priljubljeni. To pa predstavlja tudi pomemben vpliv na obliko interakcije med uporabniki interneta. Možnost takojšnjega odgovora pomembno vpliva na dinamiko komunikacije in nudi tudi možnost povezovanja in vključevanja uporabnikov.

5.3. Učinki spletne strani²⁰

Učinki spletne strani so težko določljivi, vendar so anketiranci izpostavili, da je vloga spletne strani predvsem v dostopnosti informacij javnosti in celovitem informiranju javnosti o delovanju Lokalnega partnerstva Brežice.

Predstavniki lokalne skupnosti je izpostavil dostopnost mladih do teh informacij, saj je zanje internet kot vir iskanja informacij prva izbira, predstavnica ARAO pa je izpostavila predvsem dostopnost namenskim iskalcem, kot so nevladne organizacije, mediji, politiki, študentje in zares zainteresirana javnost.

Predstavniki občine tudi meni, da lahko informiranje javnosti preko spletne strani vpliva na delovanje lokalnega partnerstva tako, da javnost tekoče spremlja dogajanje na tem področju, preko pododborov pa lahko tudi aktivno sodeluje pri oblikovanju stališč Vodstvenega odbora partnerstva.

Obiskanost spletne strani se ne meri, vendar pa je iz odziva na anketo moč sklepati, da odziv ni velik. V anketi, ki je objavljena nekaj mesecev, je bilo nekaj čez 100 odgovorov.

---

²⁰ Podpoglavje se v celoti nanaša na mnenja izvedenih anket in osebno mnenje avtorice tega dela, kot skrbnice spletne strani.

Javnost se motivira k obisku spletne strani z objavo naslova strani v vseh časopisnih člankih, kjer se sklicujejo 'na več informacij na tej in tej spletni strani', na predavanjih in v osebnih kontaktih ter s povezavami na to spletno stran z drugih spletnih strani: Občine Brežice, mladinskega centra, brežiških srednjih šol ter društev in organizacij, s katerimi sodelujejo, pa tudi s panojem, ki ga izobešajo na prireditvah, na katerih sodelujejo z informativnim gradivom.

Vsekakor bi bil učinek spletne strani večji, če bi stran nudila možnost sodelovanja oziroma odzivanja javnosti, torej oblik kot sta komentar ali forum, vendar je Nadja Železnik v anketi pojasnila, da je bil forum načrtovan, vendar lokalno partnerstvo, ki bdi nad stranjo, tega ni prepoznalo kot potrebno.

Anketiranci tudi različno ocenjujejo delež informiranja preko spletne strani nasproti celotnemu informiranju javnosti, in sicer od zelo malo tj. le nekaj odstotkov do 40 odstotkov. Predstavniki občine meni, da informiranje preko spletne strani nosi velik delež, saj poteka sprotno in celovito, z vsemi zapisniki, študijami, raziskavami in podobnimi informacijami.

5.4 Predlogi izboljšav

Čeprav informiranje na spletni strani omogoča množično komuniciranje, za konkretni primer ne moremo reči, da omogoča dvosmerni tok informacij oziroma sinhrono komunikacije in s tem potrebne povratne informacije uporabnikov oziroma javnosti.

Najbolj je na spletni strani Lokalnega partnerstva Brežice opazno pomanjkanje povratne informacije uporabnikov, kar bi lahko enostavno dosegli na več načinov. Interaktivna orodja, s katerimi vključujemo posameznike, so lahko vprašalniki, knjiga gostov, e-poštne liste, odgovori na najbolj pogosta vprašanja, tekmovanja, nagradne igre in med ostalimi možnostmi tudi npr. virtualne skupnosti.

Glede na interaktivnost medija je uporabnikom treba omogočiti možnost odziva. Dobro je, da spletna stran omogoča, da uporabniki lahko sporočijo svoje

mnenje. Hkrati pa je pomembno, da tudi dobijo odgovor na svoje sporočilo. Le tako se bo gradilo zaupanje tako v Lokalno partnerstvo kot področje radioaktivnih odpadkov.

V zadnjem času internetna virtualnost da slutiti, da prevladuje možnost komentarjev ali oblikovanja lastnega foruma. Uporabniki bi s temi oblikami na spletni strani Lokalnega partnerstva lahko razpravljali na ponujene teme ali aktualne dogodke, si izmenjevali podatke in mnenja ali celo izkušnje le s tem, da pošiljajo svoja sporočila na določeno temo.

Škoda je, da spletna stran Lokalnega partnerstva Brežice to ne omogoča, saj so virtualne skupnosti lahko koristen vir informacij, komentarji uporabnikov pa predstavljajo povratno informacijo o mnenju deležnikov oziroma njihovi organizaciji. Ob opredeljenem primernem načinu obnašanja na forumu pravila skrbniku omogočajo tudi umik na primer žaljivih in drugače neprimernih sporočil. Prav tako bi imeli v Lokalnem partnerstvu lahko moderatorja za nadzor nad komentarji in hkrati sprotno odgovarjali na vprašanja in pritožbe in tako prikazali pozitiven vidik svojega delovanja.

Vsekakor bi forum na spletni strani predstavljal za uporabnike dodano vrednost. Organizacija lahko na ta način izve želje in pričakovanja in seveda tudi kritike svojih deležnikov. Menim, da foruma strokovni osebi z znanjem na tem področju ne bi bilo težko moderirati.

»Forum v malem« bi nudila možnost komentiranja prispevkov, kjer se bi lahko deležniki odzivali na posamezne teme. Pri možnosti komentarjev ne gre za tako kompleksno področje, predvidevam pa tudi, da bi se med komentatorji razvil občutek pripadnosti, vsekakor pa bi imeli več povratnih informacij, mnenj in razmišljanj, na podlagi katerih bi lahko dopolnjevali komunikacijske aktivnosti.

Žal tega spletna stran Lokalnega partnerstva Brežice ne omogoča.

6 ZAKLJUČEK IN SKLEPI

V svetu v večini držav z jedrsko tehnologijo že obratujejo odlagališča NSRAO. V kar 51 državah so konec leta 1996 polnili 72 odlagališč. Polnih in že zaprtih je 12 odlagališč. V raznih fazah gradnje je še 40 odlagališč (Železnik 2002, 12).

V Sloveniji še ni zgrajeno odlagališče NSRAO, obstaja le odlagališče v Brinju ter začasno odlagališče na lokaciji NEK. Poskus pridobitve lokacije odlagališča NSRAO je v začetku 90-tih letih propadel. V trenutno potekajočem postopku iskanja lokacije za izgradnjo trajnega odlagališča NSRAO, ki se je pričel leta 1999, je ARAO preučila postopke v tujini in kot najustreznejši izbrala kombiniran postopek izbora lokacije, ker je fleksibilen, transparenten in ker predvideva vključevanje javnosti v postopek že od samega začetka, poudarja Mele. Upošteva namreč tako tehnične kriterije kot vidik družbene sprejemljivosti.

V javnosti se je v prvotni dolgotrajni proceduri iskanja lokacije trajnega odlagališča NSRAO verjetno ustvarilo mnenje, da je časa dovolj in ni razlogov za hitenje. V zadnjih letih pa, potem ko je ARAO zavzela vodilno vlogo pri upravljanju procesa iskanja odlagališča in se je skušala držati z zakonom opredeljenih rokov za zgraditev odlagališča do leta 2013, se je pri izvedbi posameznih faz postopka izkazalo, da tem rokom ne bo mogoče zadostiti.

Če so državne institucije menile, da bodo roke vsaj skušali loviti s kupovanjem družbene sprejemljivosti z denarnimi nadomestili in da bo družbena sprejemljivost lažje dosegljiva z obljubljenimi visokimi denarnimi kompenzacijami, so te povzročile dvojni učinek. Morda bi lahko celo rekli, da so obljubljene kompenzacije povzročile nasprotni učinek, saj so razdvojile prebivalce ob potencialni lokaciji NEK. Če so motivirale lokalno skupnost, pa so v nasprotju pri skupini posameznikov ustvarile dvom v NSRAO oz. trajno odlagališče, češ da odlagališče ne more biti tako, kot jedrski strokovnjaki zagotavljajo da bo, če zanj ponujajo tako visoka nadomestila. Porodila so se vprašanja, ali je odlagališče NSRAO varno oz. kakšni bodo njegovi vplivi na okolje in vse v njem, če pa se skuša z denarjem 'kupiti' soglasje za odlagališče.

Povsem razumljivo je, da imajo različne skupine na iskanje lokacije svoje različne poglede, ki so posledica različnih interesov, v ozadju pa delujejo tudi različne vrednotne usmeritve, saj je za lokalne prebivalce vprašanje odlagališča povsem drugačnega pomena kot za nekoga, oddaljenega nekaj sto kilometrov ali pa jedrsko stroko.

Kombiniran postopek iskanja lokacije odlagališča NSRAO je narejen po vzoru belgijskega postopa, kjer pa o tovrstnih nadomestilih v postopku iskanja lokacije odlagališča NSRAO niso razpravljali.

V sklopu kombiniranega postopka se prepleta tehnično vrednotenje prostora ter prostovoljno sodelovanje lokalnih skupnosti. Kombiniran postopek je sestavljen iz štirih stopenj; in sicer iz zasnove in načrtovanja postopka, pregleda primernosti prostora, ocenjevanja primernosti lokacij ter potrditve primernosti lokacij. Pomemben vidik v kombiniranem postopku je vidik družbene sprejemljivosti, ki sestavlja skupaj z ostalimi vidiki končno oceno oziroma presojo o primernosti lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO. Z dejavno udeležbo lokalne skupnosti oziroma javnosti pri izbiri lokacije ima ta možnost vpliva na splošno sprejemljivost odlagališča in na izvedbo odlagališča. Sodelovanje javnosti, še zlasti pa lokalne skupnosti, omogoča upoštevanje mnenj lokalnih prebivalcev ter zagotavlja družbeno sprejemljivost objekta odlagališča, kar predstavlja pogoj za njegovo umestitev.

Najpomembnejša oblika sodelovanja civilne družbe v postopku iskanja lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO je lokalno partnerstvo, kot najvišja oblika sodelovanja med lokalno skupnostjo in državo kot investitorjem odlagališča NSRAO. Lokalno partnerstvo predstavlja organ, v katerem se s soglasjem lokalne skupnosti razpravlja o možnosti umeščanja odlagališča NSRAO, v katerem sodelujejo lokalni deležniki, nosilci politike, oblikovalci javnega mnenja ter predstavniki splošne javnosti. Zasnovano je kot pogodbeni odnos med ARAO in občino s ciljem sprejemljive prostorske umestite odlagališča NSRAO, ob aktivnem vključevanju deležnikov v postopku izbora lokacije. V občini Brežice je bilo lokalno partnerstvo ustanovljeno v začetku leta 2006 kot pogodbeni status med Občino Brežice in ARAO, vanj pa so vključeni trije partnerji: ARAO, Občina Brežice in prebivalci občine.

Lokalno partnerstvo Brežice se izvaja skozi stalna telesa, ki so Vodstveni odbor ter tematski pododbori (Odbor za razvoj, gospodarstvo in družbene dejavnosti, Odbor za presojo vlivov na okolje, zdravje in komuniciranje in Odbor za tehnično sodelovanje in varnost) ter preko predstavitev javnosti. Posebej aktivno pa je deloval Odbor Dečno selo, ki se je izoblikoval zaradi močnega nasprotovanja Civilne iniciative potencialni lokaciji v občini Brežice. Odbor je strokovno ovrgel govorice o prisotnosti nevarnih snovi oz. odpadkov v vpadnikih rudnika Dečno selo, kjer je bila prva potencialna lokacija odlagališča NSRAO v brežiški občini. Odbor Dečno selo je po izvršenih ciljih prenehal delovati, drugi odbori pa so odprti za sodelovanje občanov, ki se prostovoljno vključujejo v njihovo delovanje in lahko pristopajo tudi med delovanjem odbora. Delo v njih je prostovoljno.

Javnost delovanja Lokalnega partnerstva Brežice je na prvem mestu načel, sledijo še enakopravnost partnerjev, spoštovanje drugačnega mnenja, odprtost, časovna odprtost vstopa vključene javnosti in upoštevanje Aarhuške konvencije. Aarhuška konvencija je dokument, ki na področju varstva okolja uvaja tri stebre demokratičnih pravic civilne družbe. Te so prost dostop do okoljskih informacij, možnost sodelovanja pri odločanju o okoljskih zadevah ter prost dostop do pravnih sredstev za varstvo pravic do obveščenosti in sodelovanja pri odločanju o okolju ter za uveljavljanje širše okoljske zakonodaje. Menim, da drugačno kot javno delovanje ne bi bilo možno, zlasti ne pri tako občutljivi temi, kot so rizične tehnologije.

Pri delovanju Lokalnega partnerstva Brežice se mi je porodilo vprašanja, kot je bilo to npr. razvidno pri krškem partnerstvu, in sicer, ali so predstavniki Vodstvenega odbora legitimni predstavniki interesov lokalnega prebivalstva ter v kolikšni meri je v odločanje v partnerstvu upoštevana reprezentativnost lokalne ravni. V vsem mojem spremljanju delovanja Lokalnega partnerstva Brežice od leta 2006 naprej, pri tem naj omenim, da sem prisostvovala večini sej in prebrala vse zapisnike le-teh, se udeleževala njihovih drugih aktivnosti ter odmeve delovanja brežiškega in krškega partnerstva spremljala v medijih, nikoli ni bilo izpostavljeno vprašanje glede sestave brežiškega partnerstva, njegove reprezentativnosti ali samodejnega odločanja oz. vsiljevanja mnenj s strani predstavnikov občine ali župana, prej nasprotno.

Lokalno partnerstvo oziroma njegov Vodstveni odbor skupaj s pododbori v občini Brežice ne sprejema dokončne odločitve o umestitvi odlagališča NSRAO na lokaciji, ki je bila predlagana v občini. To odločitev sprejme Občinski svet Občine Brežice, in sicer po predhodni obravnavi lokalnega partnerstva. Vendar v občini Brežice postopek še ni na tej fazi. Občinski svet Občine Krško, kjer je skoraj vzporedno potekal izbor lokacije v krškem delu Vrbine, nekaj sto metrov stran od brežiške lokacije, je odločitev že sprejel poleti leta 2009.

Civilno družbeni akterji tako sodelujejo pri komunikacijskih aktivnostih, pri odločevalnih procesih pa ne v tolikšni meri oziroma ne formalno, saj je dokončna odločitev oziroma potrditev lokacije odlagališča NSRAO v pristojnost občinskega sveta. Čeprav se pri tem poraja vprašanje, ali je to zadostna ciljna skupina, ali ne bi tovrstne odločitve bilo potrebno sprejemati z referendumsko obliko odločanja. Pa tudi pri referendumu bega vprašanje območja, ki bi imelo pravico glasovanja. V Lokalnem partnerstvu Brežice so prepričani, da občinska meja ne zadrži učinkov odlagališča NSRAO in da bi bilo pravilno referendumsko območje izvedeno med bližnjimi prebivalci bodočega objekta, ne glede na občinske meje.

Tako lahko rečem, da je cilj diplomskega dela, ki je bil ugotoviti, ali civilna družba lahko in ali dejansko sodeluje in soodloča v lokalnem partnerstvu, ki se izvaja v občini Brežice, pritrtilen. Lokalno partnerstvo v občini Brežice omogoča civilno družbenim akterjem, skozi delovanje v oborih lokalnega partnerstva, sodelovanje pri odločanju o izgradnji odlagališča NSRAO na lokaciji Gornji Lenart v Vrbini v občini Brežice. S tem je potrjen tudi prvi del teze.

Drugi del teze se gasi: Čim bolj bo medijsko komuniciranje s poudarkom preko spletne strani Lokalnega partnerstva Brežice interaktivno, tem bolj bo delovanje Lokalnega partnerstva Brežice učinkovito.

Za dosego zelenih ciljev s spletno stranjo, mora stran postati prvi vir, kjer bodo deležniki poiskali informacije. To je spletna stran morda že dosegla, vendar pa ne omogoča interaktivnega komuniciranja in kot tako osebno ocenjujem, da še ni dosežen njen popoln učinek.

Pomemben element postopka izbora lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO je tudi informiranje javnosti.

V lokalnem partnerstvu poteka informiranje javnosti o lokalnem partnerstvu in delovanju odborov, osveščanje o RAO in sobivanju z jedrskim objektom ter informiranje in izobraževanje javnosti o vidikih umeščanja odlagališča NSRAO v prostor. Pri informiranju javnosti se vzpostavlja tudi vprašanje, kako posredovati informacije, ki za prejemnika zahtevajo določeno tehnično predznanje, saj gre za strokovno zahtevne informacije. Vodstveni odbor je pri tem zahteval, da se informacije podajajo poenostavljeno, da so splošno razumljive.

V okviru informiranja javnosti potekajo naslednje pomembnejše aktivnosti; informiranje preko spletne strani, oglasne deske in preko info točke, objave v lokalnih medijih, izdaje brošur, izvedbe delavnic, javnih predstavitev in okroglih miz ter med pogostejšimi še novinarske konference.

Prav tako je težko vzpostaviti informacijski tok brez nekega osnovnega vzajemnega zaupanja, saj je vsiljenost prvotnega objekta NEK v okolje dediščina, ki znižuje zaupanje do državnih institucij ali jedrskega lobija.

Pod vprašajem je tudi zaupanje v medijsko poročanje, saj iz lastne prakse nekajletnega dela v medijih v okolju, kjer so potekali izbori potencialne lokacije odlagališča NSRAO, opažam, da naslovniki oz. prejemniki informacij mnogokrat medijem pripisujejo negativno vlogo v teh postopkih.

Posebej se v Lokalnem partnerstvu Brežice posvečajo informiranju javnosti preko spletne strani, kjer prvenstveno objavljajo vsa vabila in poročila o svojem delovanju in fazi postopka umeščanja odlagališča NSRAO, objavljajo zapisnike sej, sporočila za medije in kronologijo dogodkov. Na osnovni strani nudijo kontaktne podatke tajništva lokalnega partnerstva, uporabnikom pa omogočajo e-pošto, naročilo elektronskih novic ter izražanje mnenj v anketah, drugih možnosti, kot so komentarji, forumi, vprašalniki, knjiga gostov in podobni, ki ali omogočajo povratno informacijo deležnikov ali ustvarjajo virtualne skupnosti, ni. Glede na interaktivnost medija je škoda, da uporabnikom spletne strani ni omogočena možnost odziva.

Virtualne skupnosti so lahko koristen vir informacij, komentarji uporabnikov predstavljajo povratno informacijo o mnenju deležnikov oziroma organizacij. Prav tako lahko razvijejo občutek pripadnosti, vsekakor pa bi na podlagi povratnih informacij, mnenj in razmišljanj v partnerstvu dopolnjevali komunikacijske aktivnosti in dosegali večje učinke.

Povratnih informacij je malo in tako niso v zadostni meri integrirane v informacijske tokove. Kos ugotavlja, da je proces informiranja v slovenskih primerih lokalnih partnerstev preveč selektiven oz. ciljno usmerjen in da ne dosega visokih kriterijev, načeloma zagotovljenih z Aarhuško konvencijo. Zaradi ciljnega usmerjanja pa se tudi težko prepriča lokalne prebivalce, da postopki odločanja ne bodo speljani proti njihovi volji.

Ob tem Kos (2008b) še poudarja, da bi moral biti prvi cilj komunikacijskih aktivnosti razumevanje problematike NSRAO, šele na tej osnovi pa bi lahko smiselno gradili širše javnomnenjsko sprejemanje odlagališča. Nerazločevanje teh dveh faz in prizadevanje za simultano sočasno doseganje obeh ciljev je po Kosu problematično oz. lahko celo kontraproduktivno. Poudarja še, da je za doseganje ustrezne razpravljalne klime takšno zaporedje bistvenega pomena. Menim, da se je ravno to dogajalo v naših primerih lokalnih partnerstev in ob že tako prisotnem nezaupanju v državne institucije še stopnjevalo zadržke prebivalcev za sodelovanje v postopkih lokalnih partnerstev.

Čeprav so na internetu v preteklosti prevladovali asinhroni načini komunikacije, postajajo zadnja leta sinhroni načini komunikacije, kot so klepetalnice, forumi in podobni, vse bolj priljubljeni.

V Lokalnem partnerstvu Brežice so o uvedbi foruma razmišljali, kar je razvidno iz odgovorov intervjujev in kar potrjuje točka v planu dela za leti 2008 in 2009, v katerem imajo zapisano vzpostavitev foruma na spletni strani. A se za njegovo vzpostavitev niso odločili, saj naj bi bilo njegovo moderiranje glede na predviden skop odziv obiska spletne strani prezahtevno in finančno neutemeljeno²¹.

---

²¹ Mnenje je podal predsednik Vodstvenega odbora Lokalnega partnerstva Brežice v razpravah na temo na več sejah ter ponovil pri osebnem povpraševanju avtorice tega dela, dne 3. 9. 2009, v Globokem.

Vedeti so dali, da obisk spletne strani ni tako dober, da bi lahko pričakovali množično udeležbo na forumu. Zaradi dejstva, da lahko deležniki svoja mnenja in stališča podajo osebno skozi delovanje v pododborih, ali tudi na elektronski naslov, javno objavljen na spletni strani partnerstva, se za vzpostavitev foruma niso odločili.

Če za konec ponovim misel, da bi za dosego zelenih ciljev s spletno stranjo, morala le-ta postati prvi vir, kjer bodo deležniki poiskali informacije, je narejena škoda, da ne omogoča tudi prvega vira, kjer bi Lokalno partnerstvo Brežice lahko pridobilo povratne informacije o razpoloženju deležnikov, se sprti nanje odzivalo in postalo bolj učinkovito.

7 LITERATURA

ARAO. 2006. Aktivnosti projekta odlagališče. *Posavski obzornik* 10 (16-17): 10.

---2008. *Letno poročilo 2007*. Ljubljana: interno gradivo.

---2009a. *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: interno gradivo.

---2009b. *Strategija ravnanja z NSRAO*. Dostopno prek: http://www.arao.si/uploads/datoteke/strategija_nsrao.pdf (20. julij 2009).

Daris, Irena. 2008. Javno mnenje o ravnanju z radioaktivnimi odpadki v Sloveniji. *Raopis* 14 (16): 9-18.

Denžič, Aleksander. 2009. Intervju z avtorico. Elektronska pošta, 11. avgust.

Kos, Drago. 2000. »Rizično« komuniciranje z lokalnimi skupnostmi. *IB* 34 (3-4): 20-27.

---2002. Interaktivno komuniciranje in soodločanje. V *Aarhuška konvencija v Sloveniji. Strokovna priporočila za implementacijo Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah*, ur. Drago Kos, Milena Marega, 21-24. Ljubljana: Regionalni center za okolje.

---2004. Erozija zaupanja v sodobnih družbah. *Raopis* 11 (13): 21-23.

---2008a. *Strokovne podlage za oblikovanje in razvoj lokalnih partnerstev pri izgradnji odlagališča NSRAO, končno poročilo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

---2008b. Kratka retrospektiva javnomnenjske refleksije jedrskih odpadkov. *Raopis* 14 (16): 21-23.

Kralj, Metka in Nadja Železnik. 2007. Lokalno partnerstvo – sodelovanje javnosti v lokalnem okolju. *Raopis* 13 (15): 28-33.

Lokalno partnerstvo Brežice. 2006. *Zapisniki sej*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?pid=80&pid1=85> (13. avgust 2008).

---2007a. *Organizacijska struktura*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?pid=75&pid1=79> (11. avgust 2008).

---2007b. *Vloga in dejavnost VO*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?pid=80&pid1=81> (13. avgust 2008).

---2007c. *Onesnaženja v rovih Dečnega sela ni!* Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?id=93&id1=93&id2=165&lang=si> (14. december 2008).

---2007d. *Načela delovanja*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?lang=si&id=75&id1=94> (14. avgust 2008).

---2008a. *Organizacijska struktura*. Dostopno prek: <http://www.partnerstvo.si/si/organiziranost> (15. avgust 2009).

---2008b. *Poslovník in program dela*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?pid=80&pid1=83> (13. avgust 2008).

---2008c. *Postopek umeščanja odlagališča NSRAO in vključevanje javnosti*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?lang=si&id=91&id1=91> (10. avgust 2008).

---2008č. *Odbor Dečno selo*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?lang=si&id=86&id1=87> (16. avgust 2008).

---2008d. *Program dela LPB 2007*. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/index.php?lang=si&id=80&id1=83> (1. september 2009).

Lokalno partnerstvo Brežice. Dostopno prek: <http://www.lokalnopartnerstvo.si/> (30. avgust 2009).

Lukšič, Andrej A. 1999. Javnost vključiti ali izključiti iz odločanja o lokaciji za odlagališče NSRAO v Sloveniji? *Urbani izziv* 10 (2): 111-114.

Mele, Irena. 2002. O postopku izbora lokacije za odlagališče NSRAO. *Raopis* 10 (12): 3-6.

Metodologija vključevanja nevladnih organizacij v pripravo, izvajanje in vrednotenje politik in pravnih aktov na državni ravni. 2005. Dostopno prek: <http://www.cnvos.si> (9. september 2009).

Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu.* Ljubljana: Visoka šola za socialno delo. Dostopno prek: <http://sites.google.com/site/kvalitativnametodologija/kvalitativna-metodologija/uvod-v-kvalitativno-raziskovanje-v-socialnem-delu-knjiga> (5. september 2009).

Neuman, L. 2003. *Social Research Methods.* Boston: Allyn & Bacon. Dostopno prek: <http://www.bilkent.edu.tr/~pbilgin/IR229.html> (5. avgust 2009).

Občina Krško. 2009. *Svetniki potrdili predlog državnega prostorskega načrta za odlagališče NSRAO.* Dostopno prek: <http://www.krsko.si/novice.php?id=882> (20. julij 2009).

Oblak, Tanja in Gregor Petrič. 2005. *Splet kot medij in medij na spletu.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ogorelec, Breda. 1995. Komuniciranje z javnostjo. *Priročnik za urbaniste.* Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije. Dostopno prek: http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/komuniciranje_z_javnostjo_urbanisti.pdf (18. oktober 2010).

Polič, Marko. 2008. Zaznavanje nevarnosti, javno mnenje in radioaktivni odpadki: od fascinacije do stigme. *Raopis* 14 (16): 19-21.

Preskar, Stane. 2009. Intervju z avtorico. Elektronska pošta, 16. julij.

Program priprave državnega lokacijskega načrta za odlagališče nizko in srednje radioaktivnih odpadkov. Ur. l. RS 128/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2004128&stevilka=5355> (18. oktober 2010).

Somrak, Vanja. 2006. *Izbor lokacije za odlagališče NSRAO – primer občine Krško.* Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/somrak-vanja.pdf> (5. avgust 2008).

Škerlep, Andrej. 1998. Model računalniško posredovane komunikacije: tehnološka matrica in praktična raba v družbenem kontekstu. V *Internet v Sloveniji*, ur. Vasja Vehovar. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV-UPB2). Ur. l. RS 102/2004. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO4180.html (18. oktober 2010).

Železnik, Nadja. 2002. Kakšno bo odlagališče za nizko in srednje radioaktivne odpadke. *Raopis* 10 (12): 6-12.

---in Metka Kralj. 2005. *Integral communication activities in support of the repository site selection in Slovenia.* IAEA training meeting. Dostopno prek: <http://www.arao.si/baze-podatkov/publikacije/referati> (4. oktober 2009).

Železnik, Nadja. 2009. Intervju z avtorico. Elektronska pošta, 21. julij.

